

การศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สารนิพนธ์
ของ
นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
กุมภาพันธ์ 2547
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

369.7
๐๒๙๑ ก
ร.๓

การศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ
ของ
นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์

- ๑ ส.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2547

h 244355 ร.3

วรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์. (2547). การศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ.

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ทั้ง 4 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และการสังเกตสภาพทางกายภาพของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 4 ซึ่งในระยะแรกๆจะตั้งบ้านเรือนกันอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นคลองขุด เชื่อมคลองบางกอกน้อยกับแม่น้ำท่าจีน ต่อมาเมื่อคลองข่อยเชื่อม และมีการตัดถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและชุมชนอื่น ปัจจุบันมี 4 หมู่บ้าน การคมนาคมสะดวกมีทั้งทางน้ำ (คลอง) ทางถนน และทางรถไฟ สภาพบ้านเรือนมีความหลากหลายทั้งสร้างจากไม้ ปูน เป็นชั้นเดียว และ 2 ชั้น สภาพแวดล้อมทั่วไป บ้านเรือนสะอาดเรียบร้อย ไม่พบเห็นขยะที่กองไว้ริมถนนเหมือนชุมชนต่างๆ ไป ตามถนนต่างๆ มีไม้ยืนต้นเป็นร่มเงา ไม้ดอกไม้ประดับบางช่วง สวยงามตามสวนและไร่นา มีพืชพรรณนานาชนิด ทั้งพืชล้มลุกและยืนต้น มีความเขียวชอุ่มอยู่ทั่วไป โดยชุมชนมีแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ การรักษาความสะอาดโดยบ้านทุกหลังจะดูแลความสะอาดเรื่องขยะต่างๆ เอง การดูแลแหล่งน้ำมีการช่วยกันลอกคลอง ในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เก็บขยะหน้าบ้านตนเอง และมี อบต. เป็นผู้รับผิดชอบ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งยังมี การใช้ยากำจัดศัตรูพืช ยังใช้สารเคมี อย่างไรก็ตามประชาชนยังมีความตระหนักและระมัดระวังเพราะรู้ว่าเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม ต่อสุขภาพการดูแลต้นไม้ส่วนรวม เป็นงานหลักของ อบต. และคนในชุมชนร่วมกันทำให้สภาพแวดล้อมมีความเขียวชอุ่มอยู่ทั่วไป การดูแลดินในการเพาะปลูกยังมีการใช้ปุ๋ยเคมีอยู่ แต่ปัจจุบันกำลังมีการณรงค์ใช้ปุ๋ยชีวภาพโดยมีบางคนได้ไปอบรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวปฏิบัติคือผู้นำชุมชนเป็นผู้นำหลักในการทำ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน จนถึงนายก อบต. เป็นผู้คิดโครงการสำหรับสมาชิกในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือเป็นส่วนใหญ่ สภาพปัญหาในชุมชนนั้นพบว่า มีปัญหาน้อยมาก เช่น กรณีพื้นผิวถนนบางตอน ปัญหาน้ำท่วมบางปี และผู้คนมีความฟุ้งเฟ้อ และแบ่งกลุ่มเป็นพวกบ้างเวลาเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น

ผู้วิจัยเสนอแนะว่าในการวางแผน การทำโครงการและการกำหนดแนวปฏิบัติของชุมชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนควรให้คนในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมแม้ว่าผู้นำอาจจะมาจากการเลือกตั้งแล้วก็ตาม แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เช่น การประชุมเสนอความคิดเห็นร่วมกัน เป็นต้น

A STUDY OF COMMUNITY PRACTICE FOR ENVIRONMENTAL CONSERVATION
AT TAMBON MAHASAWAT OF PHUTHAMONTHON DISTRICT
IN NAKHONPATHOM PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
MR. VORASIT RATANASITTIROJANA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
February 2004

Vorasit Ratanasittirojana. (2004). *A Study of Community Practice for Environmental Conservation at Tambon Mahasawat of Phuthamonthon Distric in Nakhonpathom Province*. Master Project M.Ed. (Secondary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Project Advisor : Assoc. Prof. Dr. Somchai Chuchat

This is the study of community practice for environmental conservation at Tambon Mahasawat, Phutamonthon District, Nakornpathom Province. The samples are 12 leaders from 4 villages of Mahasawat Community. Data were collected through interviewing the leaders of the community and observation of the physical condition of the community. Descriptive analysis was performed to analyse the data. The findings can be summarized as follows. The community of Tambon Mahasawat was set up during reign of King Rama IV. Houses at that time were situated by the canals dug by men and connected Bangkok Noi and Ta-Jeen River. Later, rivers and roads to connect between villages and other communities were built. Now there are 4 villages. Transportation by canals, roads and trains is convenient. One and two storeys houses are variously built with wood or cement. General environment is clean. No trash piles on both sides of the roads like other communities. Big trees are shading. Flowers are sometimes appear in sight. Green appears everywhere. The community helps to preserve their environment. Every house takes care of its garbage and waterway. The Authority of Tambon is responsible of everything. Although most people still use chemical insecticide, they realize how dangerous it will be for the environment. Watching over the trees is also the Authority of Tambon's duty. People in community together help and save the environment fresh and greenish. Chemical fertilizer is still used in agriculture. However, people are trained and urged to use manure instead of chemical fertilizer. Community leaders took leading role in environment conservation. Not only the members of the village, but also the Head of the Authority of Tambon brought up the projects which almost all of the member participated. There are a few problems in community such as surface of the roads, flooding in some years, extravagance and the separation into groups while election.

Researcher suggested that there should be some participation from members of the community even the leader may come from the election. Signs for sharing ideas should be seen more such as the meeting sharing suggestion.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฏฐพงษ์ เจริญพิทย์)

คณะกรรมการสอบ

.....

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร. สรณ ภูคง)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ณัฏฐิกา ไตจินดา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร จัตรศุภกุล)

วันที่ ๒๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณทุกท่าน นับตั้งแต่ รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์
และกรรมการสอบ อาจารย์ ดร. สรณ ภู่งง ผู้เชี่ยวชาญและกรรมการสอบ อาจารย์ณัฏฐิกา โตจินดา
กรรมการสอบที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องใน
การทำสารนิพนธ์แก่ผู้ศึกษาจนเสร็จสมบูรณ์

วรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิด.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม.....	6
นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	6
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนา.....	7
การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	11
ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	11
แนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	12
การอนุรักษ์ดิน.....	12
การอนุรักษ์น้ำ.....	13
การรักษาความสะอาด.....	14
ความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	15
การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	17
แนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ	.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9.....	18
แนวทางและหลักเกณฑ์การคัดเลือกกิจกรรมตำบลดีเด่น.....	20
การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ.....	22
ความหมายของการปฏิบัติ.....	22
แนวคิดในการปฏิบัติ.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
(2) ต่อ จังหวัดนครปฐม.....	25
อำเภอพุทธมณฑล.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	39
งานวิจัยในประเทศไทย.....	39
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	41
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
วิธีวิจัยคุณภาพ.....	43
วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
การสร้างเครื่องมือ.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 การเก็บข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพทั่วไปของชุมชน.....	
ตำบลมหาสวัสดิ์.....	47
ประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์.....	47
อาณาเขตและที่ตั้ง.....	47
ภูมิประเทศ.....	47
จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากร.....	47
ลักษณะทางกายภาพ.....	48
ลักษณะการคมนาคมขนส่ง.....	48
สถานภาพทางครอบครัว.....	49
ด้านเศรษฐกิจ.....	50
ด้านการเมือง.....	52
ด้านสาธารณสุข.....	53
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	62
วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	64
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	65
 บรรณานุกรม.....	 66
 ภาคผนวก	 71
ภาคผนวก ก.....	72
ภาคผนวก ข.....	77
ภาคผนวก ค.....	84
ภาคผนวก ง.....	89
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	 91

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลสถานภาพในครอบครัวและสังคม.....	50
2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	51
3 แสดงข้อมูลด้านการเมือง.....	52
4 ข้อมูลด้านสาธารณสุข.....	53
5 ข้อมูลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	55

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ผังประกอบ สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์.....	25
2 แผนผังจังหวัดนครปฐม.....	33
3 แผนผังอำเภอพุทธมณฑล.....	38

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตปัญหาสิ่งแวดล้อมยังปรากฏไม่มากนัก เนื่องจากผู้คนในสมัยนั้นมีชีวิตอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมจึงค่อยเป็นค่อยไป

สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำนวนประชากรมีมากขึ้น มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ทั้งการผลิต การบริโภค ซึ่งมีมาก จึงมีการทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิต เช่น ขยายพื้นที่ในการเพาะปลูก การใช้ปุ๋ย การใช้ยาฆ่าแมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษ มีการใช้เครื่องจักร เครื่องยนต์ในการผลิตทั้งการเกษตร และอุตสาหกรรม

การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโลกเกิดขึ้นภายใน 200 ปี ที่ผ่านมาเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก (วินัย วีระวัฒนานนท์. 2541 : 21-22) มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากเกินไปให้เกิดการสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์หลายพันชนิด การแพร่กระจายสารพิษทั้งในบรรยากาศ ในน้ำจืด น้ำทะเล และพื้นดินที่เพาะปลูก

สำหรับประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อปี 2504 มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมไปมาก เพราะในแผนฉบับแรก ๆ จะมุ่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างถนน การสร้างเขื่อน การสร้างโรงไฟฟ้า และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ อีกมากมาย การสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมามากก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ เช่น การสร้างเขื่อนสร้างถนน จะต้องมีการทำลายป่าไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศที่มีอยู่ แผนพัฒนาฉบับต่อๆ มา มีการพัฒนาการเกษตร เพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูก ก่อให้เกิดการทำลายป่าอย่างกว้างขวาง การเพิ่มผลผลิตโดยการใส่ปุ๋ยเคมีลงในพื้นที่เพาะปลูก ก่อให้เกิดผลตามมาคือ ดินจะเสื่อม การกำจัดแมลงและศัตรูพืชโดยการฉีดสารเคมี เมื่อมีการชะล้างลงไปในแหล่งน้ำ ก่อให้แหล่งน้ำเสื่อมคุณภาพ ไม่สามารถนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค ล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

นอกจากนี้สภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพราะคนมีการบริโภค อุปโภคของฟุ่มเฟือยมากขึ้น และมีการทิ้งของเสีย สิ่งปฏิกูลในรูปของขยะมูลฝอยลงในแหล่งน้ำ ตามถนนต่างๆ ตามชุมชน ซึ่งพบเห็นอยู่ทั่ว ๆ ไป เหล่านี้ล้วนแต่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 จึงมีการบรรจุเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 18-19)

เพิ่มความเข้มแข็งให้ชุมชนและประชาสังคม การใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มีเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งและปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ และประชาชนมีส่วนร่วม และมีการวางรากฐานการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งปรับกลไก และกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้และปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งกำหนดมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองพื้นที่รวมทั้งชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความสำคัญเพื่ออนุรักษ์ไว้สำหรับรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ และสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก สนับสนุนลดปริมาณของเสียและการนำมาใช้ใหม่ ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการมลพิษ นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตอบสนองต่อการปรับโครงสร้างการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่สมดุล เน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมในสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการได้รับประโยชน์และการมีส่วนร่วมเพิ่มการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ให้มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เน้นความรับผิดชอบ ความโปร่งใส เกิดผลในทางปฏิบัติ มีการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ให้มีการใช้ประโยชน์ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีสมดุล มีการควบคุมที่ดี เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและคุณภาพชีวิต ให้มีการจัดการเมืองและชุมชนน่าอยู่ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่เก่าแก่ มีโบราณสถานที่สำคัญ คือพระปฐมเจดีย์ เจดีย์พระประโทณ พระราชวังสนามจันทร์ ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอดอนตูม อำเภอสามพราน อำเภอพุทธมณฑล อำเภอกำแพงแสน

อำเภอฟุทธมณฑลเป็นอำเภอตั้งขึ้นมาใหม่ ตามชื่อของศาสนสถานคือ พุทธมณฑล เมื่อ พ.ศ. 2539 ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลศาลายา ตำบลคลองโยง ตำบลมหาสวัสดิ์

ตำบลมหาสวัสดิ์ ตั้งอยู่ถนนศาลายา – นครชัยศรี ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านศาลานกกระจอก หมู่ที่ 2 บ้านคลองมหาสวัสดิ์ หมู่ที่ 3 บ้านศาลาดิน หมู่ที่ 4 บ้านคลองโยง ด้วยเหตุผลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่เน้นให้ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วม และรับผิดชอบการรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทักษะทั่วไปของชุมชน ตลอดจนแนวการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในเรื่อง น้ำ ดิน พืชพรรณไม้ และการดูแลรักษาความสะอาด ภายในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัยคือ ชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. ประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เช่น นายก อบต., ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
ผู้อำนวยการโรงเรียน

2.2 ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำสตรี, ผู้ดูแลการท่องเที่ยว, กรรมการ
หมู่บ้าน

3. ระยะเวลาในการวิจัย กันยายน – ธันวาคม 2546

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวปฏิบัติ หมายถึง การที่ชุมชนนำความรู้ความเข้าใจตามพื้นฐานและวิถีชีวิต
ของชุมชน ไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ประโยชน์และการดำรงสภาพเพื่อให้เกิดความสมดุล
เหมาะสมไม่เป็นพิษภัยต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. แนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึงการนำเอาความรู้ ความเข้าใจตาม
พื้นฐานและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไปปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับดิน น้ำ พันธุ์ไม้
และการรักษาความสะอาด

4. ชุมชน หมายถึง ประชากรที่เป็นสมาชิก ซึ่งพักอาศัยอยู่ในตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม
 - 1.1 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนา
2. การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 2.1 ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 2.2 แนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - การอนุรักษ์ดิน
 - การอนุรักษ์น้ำ
 - การรักษาความสะอาด
 - 2.3 ความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 2.4 การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 2.5 แนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9
 - 2.6 แนวทางและหลักเกณฑ์การคัดเลือกกิจกรรมตำบลดีเด่น
3. การศึกษาการปฏิบัติ
 - 3.1 ความหมายของการปฏิบัติ
 - 3.2 แนวคิดในการปฏิบัติ
4. จังหวัดนครปฐม
 - 4.1 อำเภอพุทธมณฑล
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม

1.1 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2541 : 63-65) ได้กล่าวถึงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

จากกรณีของปัญหาสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ล้วนมีรากเหง้าที่เกิดมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมาโดยขาดความระมัดระวังถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้้อย่างมากมายและรวดเร็ว รวมทั้งในกระบวนการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้ก่อให้เกิดสารพิษทั้งที่เป็นสารพิษที่มีอยู่ภายในประเทศเอง และการนำเข้าสารพิษเหล่านั้นมาจากต่างประเทศ จนทำให้เกิดแนวทางใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ขึ้นตามมา

ความเพียรพยายามในการพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นเนื่องจาก

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา การขนส่ง และการสื่อสาร แม้การมุ่งพัฒนาเช่นนั้นเป็นความจำเป็นเบื้องต้นในการให้บริการทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุที่ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม การแพร่กระจายของสารพิษและสิ่งปฏิกูลขึ้นทั่วประเทศ

2. การเพิ่มผลผลิต ความต้องการเงินเข้ามาใช้ในการพัฒนาประเทศทำให้มีการเร่งรัดผลผลิตทั้งทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการขยายพื้นที่ในการผลิต ความต้องการวัตถุดิบหรือทรัพยากรธรรมชาติ และการเกิดสารพิษทั้งจากการนำเข้ามาจากต่างประเทศและการเกิดสารพิษขึ้นเนื่องจากระบวนการผลิตเอง โดยภาพรวมของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏชัดเจนคือการแพร่กระจายของสารพิษ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ

3. การนำเข้าสินค้าต้นทุน การผลิตสินค้าทั้งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมทำให้มีการนำเข้าวัตถุดิบบางชนิด เครื่องจักรกล และเครื่องใช้อื่น ๆ ที่ต้องใช้เทคโนโลยีของต่างประเทศ ทำให้ประเทศขาดดุลการค้ากับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เหตุการณ์ดังกล่าวแม้จะดูเหมือนว่าจะไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อพิจารณาให้รอบคอบแล้วจะเห็นว่าทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าเหล่านี้มากขึ้น และสินค้าเหล่านี้ก็ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในประเทศได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ในอดีตที่ผ่านมาเน้นการใช้สอยของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้ก่อให้เกิดรายได้แก่ประเทศปีละหลายพันล้านบาทซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศ จึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เมื่อเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในประเทศได้เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด เช่น พัทยา ภูเก็ต เชียงใหม่ และแม้แต่กรุงเทพมหานคร ทำให้นักท่องเที่ยวลดลงไปพร้อมกับความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

5. ความฟุ่มเฟือย การส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการค้าภายในประเทศ และการเปิดเข้าสู่ระบบการค้าเสรี นอกจากจะเกิดผลกระทบต่อเนื่องถึงภาวะเงินเฟ้อของประเทศแล้ว การส่งเสริมธุรกิจและการลงทุนทำให้ประชาชนมีอำนาจและโอกาสในการใช้สอยมากขึ้นและการใช้สอยเหล่านั้นส่วนหนึ่งจะเป็นการใช้สอยเพื่อการบริโภคและอุปโภคที่ฟุ่มเฟือย เช่น การนิยมใช้สินค้าจากต่างประเทศ การท่องเที่ยวในต่างประเทศและการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นฐานะรายได้ของตนเอง และครอบครัว ความฟุ่มเฟือยที่เกิดขึ้นเช่นนี้ทำให้ปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิตของคนไทยเพิ่มขึ้นนับสิบเท่าจากอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัย และความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาแม้จะมีตัวเลขของรายได้ประชาชาติเพิ่มมากขึ้น แต่รายจ่ายของประเทศหรือรายจ่ายของบุคคลและครอบครัวก็มีมากขึ้นตามไปด้วยนอกจากนั้นจะเห็นโดยชัดเจนว่ารายจ่ายในการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศก็มียอดรวมอยู่ในทุกรายการเพิ่มขึ้นนับหมื่นล้านบาท

ดังนั้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในแนวทางที่เป็นอยู่จากอดีต จึงส่งผลกระทบมาสู่คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศและของโลก ซึ่งในระยะต่อไปประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาต่างๆ อย่างรอบคอบมากขึ้น และผู้บริหารประเทศ นักลงทุน และประชาชนจะต้องเพิ่มบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม

1.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนา

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2541 : 65-69) ได้กล่าวถึงการประชุมผู้ว่าการธนาคารโลก ที่มีขึ้น ที่กรุงเทพมหานคร 14-17 ตุลาคม พ.ศ. 2532 มีเรื่องสำคัญที่จะนำไปพิจารณาจะอยู่ในหัวข้อเรื่องการพัฒนาในประเทศต่าง ๆ ของโลก และความช่วยเหลือจากธนาคารโลกที่มีต่อประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่กำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ปัญหาสีเขียวของโลกและประเทศต่าง ๆ ยังได้ถูกนำมาพูดกันเพิ่มเข้ามาอีกในการประชุมคราวนี้ เพราะปัญหาสีเขียว เช่น ความร้อนของบรรยากาศรอบๆ

โลก ความน่าเสียของน้ำ สารพิษที่แพร่กระจายอยู่ในอากาศ น้ำ อาหาร ปัญหาความแออัด และ ปัญหาการจราจรในเมือง ปัญหาโรคเอดส์ที่มีความรุนแรงที่ยังไม่อาจจะหยุดยั้งการแพร่กระจาย หรือเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยลงได้ ตลอดจนแนวโน้มการขาดแคลนอาหารและทรัพยากรธรรมชาติของโลก ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติโดยเป็นปัจจัยที่จะนำไปเป็น เครื่องมือในการพัฒนา และเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ส่วนที่เป็นเครื่อง บังชี้ถึงการพัฒนาโดยทั่วไปที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงแก่โลกคือ

1. การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การพัฒนาถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ หรือที่เรียกกันว่าระบบโทรคมนาคม ระบบการขนส่ง ที่ก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารกันและกัน การขนส่งสินค้า และความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เป็นมาตรฐานการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็น กันอยู่โดยทั่วไป และนับเป็นมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้เหมือนกันหมดทั่วโลก ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนอดอยากเพียงไร ต่างก็จำเป็นที่มุ่งการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคดังกล่าวไปในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด

2. การพัฒนาเทคโนโลยี เทคโนโลยีที่เป็นตัวความรู้ และเทคโนโลยีที่ออกมาใน รูปของผลิตภัณฑ์หรือสินค้า นับเป็นต้นทุนของสาธารณูปโภคที่แพงที่สุดของการพัฒนา ซึ่งจะมี อยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาหรือประเทศที่ร่ำรวยทั้งหลายเป็นเจ้าของเทคโนโลยีอยู่

ดังนั้น วัตถุดิบซึ่งก็คือทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกนำออกไปจากประเทศกำลังพัฒนา หรือด้อยพัฒนา จะถูกนำกลับหรือแลกกกลับมาด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงทางเทคโนโลยีด้วย อัตราการแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกันระหว่างหนึ่งต่อสาม หรือหนึ่งต่อห้าเป็นอย่างน้อย ทำให้สิ่งที่ ต้องตกอยู่กับประเทศกำลังพัฒนาก็คือภาวะการขาดดุลการค้าหรือหนี้สินที่พอกพูนสูงขึ้น ความ เสื่อมโทรมขาดแคลนและร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลง ทั้งทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศเหล่านั้น

3. การพัฒนาทางด้านชีวิตประจำวัน การพัฒนาทางด้านชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาในเรื่องการผลิตอาหาร การสร้างที่อยู่อาศัย การใช้เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ใน บ้าน และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ ตั้งแต่สบู่ ยาสีฟัน แป้ง เครื่องสำอาง ตลอดจนเครื่อง สุกภัณฑ์ต่าง ๆ ล้วนเป็นมาตรฐานของการพัฒนาที่ถือว่าถูกจัดไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการพัฒนาโดยทั่วไป โดยที่สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเหล่านั้นเป็นผลิต ภัณฑ์ ที่มีต้นแบบมาจากประเทศที่ร่ำรวยทั้งหลาย ซึ่งประเทศต้นแบบผลิตภัณฑ์เหล่านั้นนอก จากจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบแล้ว ยังต้องรวมเอาค่าความรู้ที่เป็นต้นแบบคิดเข้าไว้ ด้วย โดยแม้การผลิตสินค้าประเภทนี้จะกระจายอยู่ทั่วโลกก็ตาม แต่ประเทศที่เป็นแบบก็ยังคง ได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์เหล่านั้นที่เรียกว่าค่าลิขสิทธิ์อย่างต่อเนื่อง

4. การพัฒนาสุขภาพอนามัย ในปัจจุบันสุขภาพอนามัยของพลโลกนับว่าดีขึ้น มาก เนื่องมาแต่การพัฒนาทางด้านโภชนาการที่เปลี่ยนแปลงแผนในการกิน จากการกินตาม แบบดั้งเดิม มาเป็นการกินเพื่อสุขภาพ ความเติบโตแข็งแรง ปลอดภัยจากโรคเป็นหลัก นอก

จากนี้ การดูแลสุขภาพอนามัยของพลโลกโดยส่วนร่วมนับว่าดีขึ้น จนทำให้อัตราการตายของทารกแรกเกิดน้อยลง พลโลกมีอายุยืนขึ้น โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ก็ได้รับการเยียวยาแก้ไขไปได้ (ยกเว้นโรคมะเร็ง และโรคเอดส์ที่ยังไม่อาจหาทางรักษาได้)

ปรากฏการณ์ทางด้านสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นนี้ ได้ทำให้ประเทศต่าง ๆ และโลกมีคนเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าไม้ ความแออัดของเมือง และปัญหาจราจร เกิดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาแผ่นดินทรุด ฯลฯ

ขณะเดียวกันได้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าวิตกขึ้นว่า หากคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะยังเสื่อมโทรมอยู่ต่อไปแล้ว น่าจะก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ การขาดแคลนอาหาร ที่อยู่อาศัย แล้วความอดอยากก็จะค่อย ๆ แผ่ขยายครอบคลุมจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว แล้วจำนวนพลโลกก็จะต้องลดลงไปในที่สุด

การประชุมของสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา

การประชุมเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ประเทศบราซิล เมื่อต้นปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมประมาณ 150 ประเทศ ได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ซึ่งสรุปสาระสำคัญจากการประชุมได้ ดังนี้

1. การพัฒนาแบบยั่งยืน การพัฒนาทั้งมวลจะต้องมีจุดศูนย์รวมอยู่ที่มนุษยชาติ โดยมุ่งที่จะให้มวลมนุษยามีสุขภาพที่แข็งแรง และดำรงชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติการพัฒนาทั้งมวลจะต้องไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ต่อประเทศของตนเอง ต่อประเทศอื่น และต่อโลก โดยประเทศต่าง ๆ ควรลดหรือยกเลิกการผลิตและการบริโภค ที่จะมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ทุกประเทศหรือทุกท้องถิ่นพึงแลกเปลี่ยน หรือเผยแพร่ หรือสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

2. สงครามและสันติภาพ สงครามเป็นเหตุสำคัญที่ทำลายการพัฒนาแบบยั่งยืน ประเทศต่าง ๆ จึงควรเคารพต่ออนุสัญญาในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการใช้อาวุธ และประเทศต่าง ๆ พึงแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างสันติ และเหมาะสมตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ

3. มาตรการทางกฎหมาย ทุกประเทศมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติและตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่กิจกรรมดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอื่น ทุกประเทศควรมีหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอื่น ๆ พร้อมทั้งควรกำหนดการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากกิจกรรมของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอื่นด้วย

4. ความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศต่าง ๆ ควรร่วมมือกันปกป้องฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศของโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีความล้าหลังและประสบปัญหา

สิ่งแวดล้อมอยู่ในชั้นวิกฤติ จะต้องได้รับความสนใจและช่วยเหลือตามความจำเป็น ประเทศต่าง ๆ ควรประสานงานเพื่อการปราบปรามการขนย้ายวัตถุที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมการทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องระหว่างชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาแบบยั่งยืน พึงเป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งรัฐบาลและประชาชนในประเทศต่าง ๆ ควรร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการประชุมนี้

5. บทบาทและความร่วมมือของประชาชน สตรีมีบทบาทสำคัญต่อการบริหาร สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืน เยาวชนควรได้รับการกระตุ้นให้เกิดอุดมการณ์ และความรับผิดชอบในระดับชาติเพื่อประกันอนาคต ประชาชนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและผลประโยชน์ของชุมชน และควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบยั่งยืน รวมทั้งการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง

6. การป้องกันและแก้ไขความหายนะของสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแบบยั่งยืนและการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ จะเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันความหายนะของสิ่งแวดล้อม และทุกประเทศจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันความหายนะของสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นเครื่องมือของประเทศโดยต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดความหายนะของสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศใด ประเทศนั้นจะต้องแจ้งให้ประเทศอื่นทราบโดยทันที เพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือ กิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอื่นควรได้รับแจ้งหรือหารือกับประเทศที่ได้รับผลเสียหายไว้ล่วงหน้า

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ามนุษย์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นกิจกรรมเพื่อการดำรงชีวิตและกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนา” แต่การเกี่ยวข้องพึ่งพาอยู่กับสิ่งแวดล้อมนั้น มนุษย์กลับมีข้อจำกัดในตนเองที่ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติได้ทั้งหมด แต่มีความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมิได้มีความเกี่ยวข้องกันจนทำให้เข้าใจผิดว่ามนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง ต่อมาเมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ขยายตัวมากยิ่งขึ้น และได้ลุกลามจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง แล้วในที่สุดก็กลายเป็นปัญหาของโลก เช่น ปัญหาการเพิ่มอุณหภูมิของอากาศ องค์การต่าง ๆ ของสหประชาชาติของธนาคารโลกจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาจึงน่าวิตก เพราะโลกที่เราอาศัยอยู่นี้แม้จะถูกแบ่งออกเป็นประเทศต่าง ๆ เป็นเจ้าของครอบครองพื้นที่และทรัพยากรอยู่ แต่เมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นแล้ว ล้วนเป็นสิ่งที่พลโลกจะต้องเผชิญปัญหาร่วมกันทั้งหมด เพราะไม่ว่าคนจนคนรวยต่างก็อยู่ในโลกหรือสิ่งแวดล้อมเดียวกันและอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ เช่นเดียวกันทั้งนั้น

สรุป จากการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวที่ผ่านมาในอดีต ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศใดก็ตาม ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1-7 มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น การเพิ่มผลผลิตจะต้องมีการขยายพื้นที่เพาะปลูก การใส่ปุ๋ยเคมีในดิน ความฟุ้งเฟ้อของคนในการบริโภค การท่องเที่ยวที่เป็นการทำลายธรรมชาติ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 จึงมีการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ต่อประเทศและต่อโลก โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม

2. การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พิเศษ สมิตานนท์ (2539 : 12-19) กล่าวว่า สถานการณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสถานการณ์ที่มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันโดยตลอด ดังนั้น ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ ณ ที่ใด ก็ต้องได้รับผลที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น สิ่งที่เราจะช่วยไม่ให้สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันถูกทำลายไปนั้น คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.1 ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า มีผู้ให้ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

พินิจ โคตะการ (2542 : 17) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ใช้ประโยชน์ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสม เกิดประโยชน์มากที่สุด เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด

ชำนาญ ประทุมสินธุ์ (2536 : 225) กล่าวว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดไม่ให้เกิดพิษภัยต่อสังคม และส่วนรวม ดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งหาทางกำจัดและป้องกันมลภาวะ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ มิให้เกิดขึ้นในสังคมส่วนรวมของมนุษย์

พิเศษ สมิตานนท์ (2539 : 14) กล่าวว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่มนุษย์ใช้สิ่งที่มีอยู่รอบตัวอย่างมีเหตุผล และให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยสูญเสียวินัยทรัพยากรน้อยที่สุด

จิโรจน์ ศิริวัฒนา (2543 : 9) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียวินัยทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อม

อย่างฉลาด ไม่ให้เกิดพิษภัยต่อสังคมส่วนรวม ดำรงรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพสมดุล รวมทั้งหาทางป้องกัน และกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมิให้เกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม

2.2 แนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2524 : 66) ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า

(1) ในการที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะให้ผลต่อมนุษย์ทุกแง่มุม และที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างน้อยที่สุดต้องคำนึงถึงความสูญเปล่า อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

(2) รักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายากด้วยความระมัดระวัง รวมทั้งจะต้องตระหนักเสมอว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปนั้น จะไม่เป็นการปลอดภัยต่อสภาวะแวดล้อม

(3) ต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้นั้น โดยให้มีอัตราผลิต (เพิ่มพูน) เท่ากับอัตราใช้ หรืออัตราเกิดเท่ากับอัตราตายเป็นอย่างน้อย

(4) ประชากรเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้เกิดภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประมาณอัตราเกิด และการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองตลอดเวลา โดยพิจารณาจากความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

(5) หาทางปรับปรุงวิธีการใหม่ ๆ ในการที่จะผลิตและการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพยายามค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้ประชากรได้มีใช้อย่างพอเพียง

(6) ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้เข้าใจถึงความสำคัญ ในการรักษาความสมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งจะมีผลต่อการทำให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี การให้การศึกษาอาจเป็นทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้จะเป็นหนทางไปสู่ความหวังในอนาคตว่า สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ จะสดสวยและน่าอยู่ในอนาคต

การอนุรักษ์ดิน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพังทลาย หรือการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของหน้าดินนั้นจะทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ติดตามมา เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้เกษตรกรต้องซื้อปุ๋ยเคมีบำรุงดิน เสียค่าใช้จ่ายมหาศาล ตะกอนดินที่ถูกชะล้างทำให้แม่น้ำและปากแม่น้ำตื้นเขินต้องขุดลอก ใช้เงินเป็นจำนวนมาก เราจึงควรป้องกันไม่ให้ดินพังทลายหรือเสื่อมโทรม ซึ่งสามารถกระทำได้ด้วยการอนุรักษ์ดินดังนี้

1. การใช้ดินอย่างถูกวิธีต้องเหมาะสม การปลูกพืชควรต้องคำนึงถึงชนิดของพืชที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของดิน การปลูกพืชและการไถพรวนตามแนวระดับ เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน นอกจากนี้ ควรจะสงวนรักษาที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ไว้ใช้ในการเพาะปลูก โดยเฉพาะไม่ควรนำไปใช้ในงานอื่น ๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย เพราะดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะสมในการเพาะปลูกมีอยู่จำนวนน้อย

2. การปรับปรุงบำรุงดิน การเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน เช่น การใส่ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก การปลูกพืชตระกูลถั่ว การใส่ปุ๋ยขาวในดินที่เป็นกรด การแก้ไขพื้นที่ดินเค็มด้วยการระบายน้ำเข้าที่ดิน เป็นต้น

3. การป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน ได้แก่ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชบังลม การไถพรวนตามแนวระดับ การทำคันดินป้องกันการไหลชะล้างหน้าดิน รวมทั้งการไม่เผาป่าหรือทำไร่เลื่อนลอย

4. การให้ความชุ่มชื้นแก่ดิน การระบายน้ำในดินที่มีน้ำขังออก การจัดส่งน้ำเข้าสู่ดินและการใช้วัสดุ เช่น หญ้า หรือฟางคลุมหน้าดินจะช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์

การอนุรักษ์น้ำ

การอนุรักษ์น้ำ หมายถึง การป้องกันปัญหาที่พึงจะเกิดขึ้นกับน้ำ และการนำน้ำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีพของมนุษย์ เราจึงควรช่วยแก้ไขปัญหามลพิษเสียทรัพยากรน้ำด้วยการอนุรักษ์น้ำ ซึ่งกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2537 : 53) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การปลูกป่า โดยเฉพาะการปลูกป่าบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ หรือบริเวณพื้นที่ภูเขา เพื่อให้ต้นไม้มันเป็นตัวกักเก็บน้ำตามธรรมชาติทั้งบนดินและใต้ดิน แล้วปล่อยออกมาอย่างต่อเนื่องตลอดปี ซึ่งการปลูกต้นไม้จะช่วยป้องกันการพังทลายของดิน แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการเกิดน้ำท่วม

2. การพัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากปัจจุบันแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ เกิดสภาพตื้นเขินเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ปริมาณน้ำที่จะกักขังไว้มีปริมาณลดลง การพัฒนาแหล่งน้ำให้มีน้ำเพียงพอจึงจำเป็นต้องทำการขุดลอกแหล่งน้ำ ให้กว้างและลึกใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือมากกว่า ตลอดจนการจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม อาจกระทำโดยการขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้

3. การสงวนน้ำไว้ใช้ เป็นการวางแผนการใช้น้ำเพื่อให้มีน้ำที่มีคุณภาพมาใช้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำบ่อหรือสระเก็บน้ำ การหาภาชนะขนาดใหญ่เพื่อการกักเก็บน้ำฝน รวมทั้งการสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบชลประทาน

4. การใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นการนำน้ำมาใช้ประโยชน์หลายอย่างอย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการอนุรักษ์และตัวผู้ใช้น้ำเอง กล่าวคือ สามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ ทั้งยังลดปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยลง และป้องกันการขาดแคลนน้ำ

5. การป้องกันการเกิดมลพิษของน้ำ คือการไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลและสารพิษลงในแหล่งน้ำ น้ำเสียที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ควรมีการบำบัดและขจัดสารพิษก่อนที่จะปล่อยสู่แหล่งน้ำ

6. การนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ น้ำที่ใช้สามารถใช้ได้ในการอย่างหนึ่ง อาจใช้ได้ในการอีกกิจการหนึ่ง เช่น น้ำทิ้งจากการล้างภาชนะ ชักผ้า สามารถนำไปรดน้ำต้นไม้ได้

การรักษาความสะอาด

การรักษาความสะอาด การมีระเบียบวินัย เป็นวัฒนธรรมอันดีของประชาชนในชาติ ความสะอาดจะช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศ การรักษาความสะอาดบริเวณบ้านเรือนหรือในที่สาธารณะเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็เห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาดมาตลอด ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติสาธารณสุขพุทธศักราช 2484 ได้มีการห้ามถ่าย เททิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสิ่งเปรอะเปื้อนอันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมสุขภาพหรือความสะอาดในที่สาธารณะ และพระราชบัญญัติการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พุทธศักราช 2503 มีการห้ามขว้างหรือถ่มน้ำลาย เสมหะ น้ำหมากหรือสิ่งน้ำมูกลงในสถานสาธารณะ ห้ามขีดเขียนข้อความ ภาพหรือรูปที่ไม่สมควรลงที่รั้ว กำแพง ผนังอาคาร ต้นไม้ ห้ามถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะลงบนถนนหรือสถานสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไข และยังคงมีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน แต่ปรากฏว่ามีประชาชนฝ่าฝืน ละเมิดกฎหมายเหล่านี้ อยู่เนือง ๆ

ขยะมูลฝอยเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดความสกปรก และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ขยะมูลฝอย มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแหล่งกำเนิด เช่น มูลฝอยจากบ้านเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการเตรียมการปรุงและการบริโภค รวมทั้งเศษกระดาษ พลาสติก และของที่ไม่ใช้แล้ว มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม ก็มีลักษณะต่าง ๆ แปรเปลี่ยนตามประเภทอุตสาหกรรมนั้น ๆ มูลฝอยที่ถูกทิ้งอยู่ตามถนน แม่น้ำ ลำคลอง ที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นใบไม้ เศษกระดาษ กุ้งพลาสติก เศษพืชผัก เป็นต้น ซึ่งมูลฝอยเหล่านี้หากปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการเก็บรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากจะทำให้ชุมชนขาดความสะอาดเรียบร้อยจนเป็นที่น่ารังเกียจแล้ว ยังทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ การปนเปื้อนของอากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญต่าง ๆ จากกลิ่นและฝุ่น ตลอดจนเป็นต้นเหตุของอัคคีภัยได้อีกด้วย

การกำจัดขยะในครัวเรือนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การกองไว้ให้เน่าเปื่อย แต่วิธีนี้ใช้ได้กับขยะที่มีปริมาณน้อย และต้องเป็นวัตถุที่เน่าเปื่อยตามธรรมชาติได้ง่าย การขุดหลุมฝังกลบเหมาะสมกับขยะเปียก ซากสัตว์ที่ตาย กระจก กระจกสเปร์ย์ และเศษวัสดุบางอย่าง เมื่อถูกความร้อนแล้วปล่อยสารพิษออกมา เช่น โฟม พลาสติก การเผาก็เป็นวิธีการกำจัดขยะได้ อย่างหนึ่ง แต่ต้องเลือกขยะที่สามารถติดไฟได้เท่านั้น และแยกขยะประเภทโฟมและพลาสติก ออกก่อน นอกจากการกำจัดขยะให้คุ้มค่าอีกด้วย เช่น นำใบไม้ เศษวัชพืชมาทำปุ๋ยหมัก ขยะประเภทกระดาษ พลาสติก โลหะ แยกไว้ใช้ประโยชน์หรือแยกไว้ขาย เพื่อนำไปเปลี่ยนสภาพผลิตเป็นเครื่องใช้ชนิดใหม่ต่อไป

2.3 ความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นาท ตันทวิรุพห์ (2538 :16 -18) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อสิ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ไม่สามารถแยกตัวออกจากธรรมชาติได้ เนื่องจากมนุษย์อาศัยสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชุมชนและครอบครัว ในเรื่องความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ สุขภาพอนามัย ในขณะเดียวกันพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การบริโภค หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2521 : 32) ได้ศึกษาพบว่า ในชนบทมีปัญหาสีสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น คือ ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ สัตว์ พืช ตลอดจนระบบนิเวศน์ ต่างๆ ทางธรรมชาติและยังพบปัญหาทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาสีสิ่งแวดล้อมขึ้น สรุปได้ 5 ประการ คือ

1. ปัญหาภาวะมลพิษ (Pollution) ที่มีสิ่งเจือปนอยู่ในสิ่งแวดล้อมจนถึงระดับที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต เช่น มลพิษทางน้ำ สารเป็นพิษ เป็นต้น
2. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำลายป่า การใช้ดินอย่างไม่เหมาะสม การเสื่อมคุณภาพของดิน ปัญหาผลกระทบของดิน ปัญหาผลกระทบต่อระบบนิเวศ
3. ปัญหาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ เช่น ปัญหาการจัดตั้งอาคารบ้านเรือน เป็นต้น
4. ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของคนในชนบท
5. ปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อม อันเนื่องมาจากความไม่รู้ของประชาชน

เช่น การเข้าบุกเบิกป่าเพื่อการเพาะปลูก การระบายของเสีย เช่น น้ำเสีย สารพิษ โดยไม่ทราบถึงอันตรายทำให้น้ำเน่าเสีย เป็นบ่อเกิดในการทำลายชีวิตของสัตว์น้ำ ซึ่งทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนอาหารโปรตีนของมนุษย์ด้วย จากปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงขั้นวิกฤตทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือ สภาพการที่เป็นพิษเป็นภัยเกิดขึ้นกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อันมีผลกระทบ

กระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ พืช และสัตว์ทุกชนิด ปัญหามลภาวะของสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษนี้ เกิดจากการกระทำของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมจนถึงปัจจุบันคือมนุษย์ได้ใช้ทรัพยากรสูญสิ้นไปอย่างรวดเร็วจนเกิดการขาดดุลทางธรรมชาติ เกิดผลกระทบต่องานมีชีวิตและระบบนิเวศวิทยา พืชจากสิ่งแวดล้อมเกิดจากการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนในโรงงานอุตสาหกรรม การปล่อยน้ำเสีย ไขมัน คาร์บอนของโรงงานอุตสาหกรรม คาร์บอนจากท่อไอเสียรถยนต์และการทิ้งขยะมูลฝอยของมนุษย์ จากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมยังอาจเกิดจากภัยธรรมชาติได้อีกด้วย

หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตทั้งปวง รวมทั้งมนุษย์เองด้วย สาเหตุที่สำคัญคือ ประชากรมนุษย์ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้บริโภคทรัพยากรมากจนทำให้ขาดแคลน และเกิดขยะเน่าเสียขึ้น จนธรรมชาติไม่สามารถจะปรับเปลี่ยนได้ทันจึงต้องหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ โดยการให้ทุกคนช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศาสตราจารย์ (2524 : 7-10) ได้ให้หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทางตรงหรือมาตรการทางตรง
2. การอนุรักษ์ทางอ้อมหรือมาตรการทางสังคม

การอนุรักษ์ทางตรงหรือมาตรการทางตรง

1. การปกป้องรักษา การคุ้มครอง (Reservation) หมายถึงการรักษาทรัพยากรนั้น ไว้ให้คงสภาพเดิมตามธรรมชาติ มีการจำกัดการใช้ ป้องกัน ไม่ให้ถูกทำลาย เช่น อาจเขียนป้ายห้าม วิธีการคุ้มครองหรือปกป้องรักษานี้จำเป็นสำหรับอนาคต ทรัพยากรที่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์โดยวิธีนี้ได้แก่ ทิวทัศน์ สิ่งที่มีค่าทางประวัติศาสตร์

2. การบูรณปฏิสังขรณ์ การซ่อมแซมหรือการสร้างขึ้นใหม่ (Restoration) ใช้อย่างกว้างขวางกับทรัพยากรทุกชนิด ยกเว้นแร่ธาตุ ส่วนทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า สามารถบูรณะให้คืนสู่สภาพเดิม หรือ สภาพที่เหมาะสมได้

3. การปรับปรุงให้ดีกว่าสภาพธรรมชาติ (Benefication) ถือหลักการให้ผลผลิตสูงกว่าระดับธรรมชาติ เช่น การปรับปรุงหาดทรายให้ปลูกพืชได้

4. การผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีใช้ในระยะเวลานาน และสำหรับคนจำนวนมากที่สุดด้วย

5. การนำกลับมาใช้ใหม่ (Re-Use) เป็นการนำทรัพยากรที่หมดสภาพแล้ว นำมาดัดแปลงแก้ไข หรือนำมาทำใหม่

6. นำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน (Substitution) วิธีการนี้ใช้หลักที่ว่า

ใช้ทรัพยากรที่บูรณ์ได้ แทนทรัพยากรที่บูรณ์ไม่ได้

ใช้ทรัพยากรที่มีมาก แทนทรัพยากรที่มีน้อย

ใช้ทรัพยากรที่หาง่าย แทนทรัพยากรที่หายาก

7. การตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด รู้จักทรัพยากรนั้นๆ ก่อน กล่าวคือ ต้องรู้จักธรรมชาติ ต้นกำเนิด ปริมาณ ความสำคัญ คุณภาพ ก่อน เพื่อจะใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

การอนุรักษ์ทางอ้อมหรือมาตรการทางสังคม

สังคมควรจะมีความรับผิดชอบและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น

1. สาธารณชนให้ความร่วมมือ เช่น การดำเนินงานในรูปขององค์การ สมาคม ชมรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร

2. การใช้กฎหมายควบคุม กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรเกิดผลดี ในเรื่องกฎหมายนี้ รัฐบาลต้องทำให้รัดกุม หรือต้องพิจารณาออกกฎหมายที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เห็นแก่ตัวใช้เป็นเครื่องมือทำลายประโยชน์ของส่วนรวมได้ รวมทั้งกฎหมายเหล่านั้นต้องทันต่อเหตุการณ์ด้วย

3. การศึกษา วิธีนี้จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการทำให้คนมีความรู้ ย่อมช่วยให้การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเกิดผลดีแม้จะต้องใช้เวลานานก็ตาม คนทุกคนในสังคมควรได้รับรู้ และเข้าใจในเรื่องของทรัพยากร ตระหนักถึงปัญหา สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรและเห็นคุณค่าของทรัพยากร โดยสอดแทรกความรู้เรื่องนี้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ทั่วถึง โดยการแนะนำชักชวนทางสื่อมวลชน การฝึกอบรม นอกหลักสูตรต่าง ๆ อันจะเป็นการที่จะทำให้ประชากรทั่วไปสนใจการอนุรักษ์ ช่วยทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4 การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วินัย วีระพัฒนานนท์ (2541 : 161-162) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ ดังนี้

การเพิ่มปริมาณในการใช้ทรัพยากรอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และที่จะยิ่งเพิ่มปริมาณการใช้มากขึ้นในอนาคต จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสมดุลของธรรมชาติ และจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือการสร้างจริยธรรมในการใช้ทรัพยากรและการพัฒนาที่ยั่งยืน จะช่วยรักษาความสมดุลของธรรมชาติ จึงนับเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยป้องกันแก้ไขและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อาจนำไปใช้ได้ในความหมายที่เหมือนกัน กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติล้วนเป็นองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันจะทำให้สิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศเกิดความสมดุล แต่การร่อยหรอของทรัพยากรอย่างรวดเร็วรวมทั้งกระบวนการผลิตและแปรรูปทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น ได้ก่อให้เกิดสารพิษในสิ่งแวดล้อม ทำให้สิ่งแวดล้อมขาดความสมดุล ดังนั้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีความหมายเช่นเดียวกัน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นคำที่เริ่มนำมาใช้ได้ไม่นานนี้ เมื่อมนุษย์ได้ประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่จะสงวนรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมเอาไว้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เองโดยตรง ดังนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงหมายถึงการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และก่อให้เกิดผลเสียแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อให้มนุษย์ที่จะเกิดมาในรุ่นต่อไปได้มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ในการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตาม ในสภาวะที่สิ่งแวดล้อมได้เกิดความเสื่อมโทรมลงมากเช่นปัจจุบัน การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสูญเสียและก่อให้เกิดผลเสียแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จะยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงควรมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือทดแทนความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดด้วย

2.5 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายแนวทางการพัฒนาจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการปรับกลไกและกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีประสิทธิผลโดยเน้นระบบการบริหารงานที่โปร่งใสและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน อนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นฟูชายฝั่งและทะเล อนุรักษ์พื้นที่ป่า จัดการทรัพยากรดินที่มีปัญหาและเสื่อมโทรม อนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองและแหล่งท่องเที่ยว จัดการมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการส่งเสริมการผลิตที่สะอาดและการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีแนวทางการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและอำนวยการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ดังนี้

1. ปรับกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่โดย

1.1 ให้มีการถ่ายโอนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับชุมชน จากหน่วยงานส่วนกลางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการพัฒนาขีดความสามารถให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านข้อมูล วิชาการ กฎหมาย และแนวทางการจัดการ ให้พร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจตามกฎหมาย

1.2 ให้องค์กรสิ่งแวดล้อมระดับชาติมีบทบาทในการกำตักดับดูแลกลั่นกรองนโยบาย จัดสรรการใช้ทรัพยากร และประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและรายงานผลต่อสาธารณะ

1.3 แบ่งอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตและตรวจสอบออกจากกันให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และเกิดประสิทธิภาพในการจัดการ

1.4 สร้างกระบวนการประสานงานและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ โดยกำหนดนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร การบริหาร และหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน

1.5 ผลักดันให้ประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการทางการเมือง ให้มีประชาคมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับจังหวัด และระดับชุมชนตามศักยภาพ และความพร้อม สำหรับเสนอข้อคิดเห็นและประสานงานกับกลไกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้การอนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด่าง ๆ บังเกิดผลในทางปฏิบัติ

2. พัฒนากลไกและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดย

2.1 ปรับปรุงกฎหมายเพื่อสนับสนุนท้องถิ่นและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รับรองสิทธิชุมชน และให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน อาทิ การออกพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พระราชบัญญัติป่าชุมชน แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทบทวนกฎหมายป่าไม้เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้ที่ดินและการขยายตัวของเมืองให้สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ

2.2 เสริมสร้างเครือข่ายการประสานงานและการทำงานร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมให้ความรู้แก่แกนนำชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และริเริ่มในชุมชน พัฒนาระบบรวบรวมและจัดทำข้อมูลระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกัน รวมทั้งให้มีเวที

ประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น สร้างกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ พร้อมกับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและแนวคิดอย่างต่อเนื่อง

2.6 แนวทางและหลักเกณฑ์การคัดเลือกกิจกรรมตำบลดีเด่น

ตำบลที่มีกิจกรรมด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น โดยมีแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกตำบลน่าอยู่และตำบลเขียวขจีดีเด่นประจำจังหวัด ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาโดยเป็นตำบลที่มีผลงาน อช./ผู้นำ อช. ได้ริเริ่มจัดทำขึ้นโดยตรง หรือมีบทบาทเป็นผู้แนะนำสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ตำบลเขียวขจีดีเด่น

ก. หมู่บ้าน/ตำบล มีความร่มรื่นเขียวขจีและสวยงาม

- คราวเรือนปลูกพืชผักสวนครัวรั้ว-กินได้
- คราวเรือนปลูกไม้ดอก ไม้ประดับบริเวณบ้านและตามที่สาธารณะ
- มีสวนหย่อม/สวนสาธารณะ/สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ/แหล่งนันทนาการของชุมชนที่ดีและเพียงพอที่จะให้บริการต่อชุมชน

ข. หมู่บ้าน/ตำบลมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนที่ดี
- มีแหล่งเพาะชำกล้าไม้(ทั้งที่เป็นส่วนรวมและที่ทำใช้เองในครัวเรือน)
- ครัวเรือนร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ค. หมู่บ้าน/ตำบล มีอาสาสมัคร องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน ฯลฯ ร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการชุมชน

- มีผู้นำ อช./อช. เป็นแกนนำในการจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนและจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- สมาตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล/คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชนให้การสนับสนุนกิจกรรมการจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- มีกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ตำบลน่าอยู่ดีเด่น

ก. หมู่บ้าน/ตำบลมีการจัดระเบียบชุมชนที่ดี

- คราวเรือนจัดบ้านเป็นระเบียบ ถูกสุขลักษณะ
- คราวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
- มีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากที่ดินตามกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน

ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและความเดือดร้อน

ข. หมู่บ้าน/ตำบล มีและใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

- ครั้วเรือนที่ทำการเกษตรทำปุ๋ยหมักใช้เองในครั้วเรือน
- ครั้วเรือนที่ทำการเกษตร ใช้สารธรรมชาติ

ค. หมู่บ้าน/ตำบล มีความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีความมั่นคงและ

ปลอดภัย

- เป็นหมู่บ้าน/ตำบลปลอดภัยเสพติด
- เป็นหมู่บ้าน/ตำบลปลอดภัยอบายมุข
- เป็นหมู่บ้าน/ตำบลปลอดภัยอาชญากรรมร้ายแรง

เกณฑ์การให้คะแนน

- ตำบลที่มีผลงานด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น (ตำบลเขียวขจี ดีเด่น) 30 คะแนน ประกอบด้วย

- 1) ตำบลเขียวขจีดีเด่น 15 คะแนน
- 2) ตำบลน่าอยู่ดีเด่น 15 คะแนน

- ตำบลพัฒนาดีเด่นในภาพรวม ต้องเป็นตำบลที่มีผลงานดีเด่นของกลุ่ม กิจกรรมทั้ง 3 ด้าน พิจารณาจากคะแนนตามเกณฑ์ชี้วัดที่มีคะแนนสูงสุดจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ดังนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพชุมชนดีเด่น 35 คะแนน
- 2) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดีเด่น/เศรษฐกิจแบบพอเพียง 30 คะแนน
- 3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น 30 คะแนน

ผู้เข้ารับรางวัล

ประกอบด้วย

- 1) เงินรางวัลกิจกรรมดีเด่น ทั้ง 4 รางวัล ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ ผู้แทน
- 2) รางวัลการพัฒนาศักยภาพชุมชนดีเด่น ได้แก่ ประธาน ศอช.ต. หรือประธาน

กพสต.

3) รางวัลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดีเด่น/เศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ ผู้แทนด้านวิสาหกิจชุมชนที่ อบต./สภาตำบลเห็นสมควร

4) รางวัลการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น (ตำบลเขียวขจีดีเด่น) ได้แก่ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน

5) รางวัลตำบลพัฒนาดีเด่น ได้แก่ กำนันหรือประธานองค์การบริหารส่วนตำบลตามที่อำเภอเห็นสมควร

สรุป ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต เมื่อมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์มาก ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม จึงจำเป็นจะต้องมีการอนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การปกป้องรักษา การคุ้มครอง รวมทั้งการปรับปรุงดูแลให้คงสภาพเดิมมากที่สุด หรือนำสิ่งอื่นมาทดแทน ตลอดจนให้ทุกคนมีความตระหนักและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเช่นโครงการคัดเลือกตำบลสีเขียวดีเด่น เป็นต้น

3. การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ

3.1 ความหมายของการปฏิบัติ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และเอนกกุล กรี่แสง (2522 : 42-43) กล่าวว่า การปฏิบัติ หมายถึงความสามารถที่จะนำเอาวิธีการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่างๆ ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองให้ได้อย่างถูกต้องด้วยตัวเอง

ศรัณย์รัฐ นิลชาติ (2545 : 11) กล่าวว่า การปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำความเข้าใจที่มีอยู่ไปใช้ในสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

3.2 แนวคิดในการปฏิบัติ

ในการปฏิบัติต่าง ๆ ของมนุษย์นั้น มีผู้ให้แนวคิดในเรื่องการปฏิบัติ ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2522 : 6-7) กล่าวว่า พฤติกรรม หรือการปฏิบัติของมนุษย์เป็นผลมาจาก

1. ทักษะ
2. พื้นฐานทางสังคม
3. นิสัย
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการปฏิบัตินั้น ๆ แล้ว

โดยเฉพาะทัศนคติมีอิทธิพลมากต่อการปฏิบัติมาก ทัศนคติคือความคิดเห็นที่ทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด องค์ประกอบของทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านพุทธิปัญญา หรือความรู้ Cognition
2. ด้านความรู้สึก Affection
3. ด้านการปฏิบัติ Psychomotor

ทัศนคติมีบทบาทในการช่วยให้ปรับปรุงตัวเอง ป้องกันตัวเอง ทัศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดการปฏิบัติ เช่นเดียวกัน การปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535 : 12-13) ให้แนวคิดในการปฏิบัติดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) เป็นทักษะหรือการกระทำของกล้ามเนื้อที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรับรู้ขึ้น แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 การเร้าอวัยวะสัมผัส (Sensory Stimulation) เป็นการกระทบกับสิ่งเร้าของอวัยวะสัมผัสอย่างเดียวหรือหลายอย่าง ได้แก่

- 1.1.1 การได้ยิน (Auditory)
- 1.1.2 การเห็น (Visual)
- 1.1.3 การสัมผัส (Tactile)
- 1.1.4 การลิ้มรส (Taste)
- 1.1.5 การได้กลิ่น (Smell)
- 1.1.6 การเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic)

1.2 การเลือกแนวทางปฏิบัติ (Cue Selection) เป็นการตัดสินใจเลือกตอบสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.3 การแปลเป็นการปฏิบัติ (Translation)

2. การเตรียมพร้อมปฏิบัติ (Set) เป็นการเตรียมปรับตัวให้พร้อมสำหรับการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 2.1 ความพร้อมทางสมอง (Mental set)
- 2.2 ความพร้อมทางกาย (Physical set)
- 2.3 ความพร้อมทางอารมณ์ (Emotional set)

3. กระทำ (Guided Response) เป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างเปิดเผยของแต่ละคนภายใต้คำแนะนำ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 3.1 การเลียนแบบ (Imitation)
- 3.2 การลองผิดลองถูก (Trial and error)

4. การปฏิบัติได้ (Mechanism) เป็นการกระทำด้วยการตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ จนเป็นนิสัย ทำให้ผู้เรียนมั่นใจ และถือปฏิบัติเป็นประจำ

5. การตอบสนองที่ซับซ้อน (Complex Overt Response) เป็นพฤติกรรมกาปฏิบัติที่กระทำด้วยกล้ำเนื้อที่ซับซ้อน ต้องใช้ทักษะระดับสูง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1 ความแน่วแนในการแก้ปัญหา (Resolution of Uncertainty)

5.2 การกระทำโดยอัตโนมัติ (Automatic Performance)

6. การดัดแปลงให้เหมาะสม (Adaptation) เป็นการกระทำต่อภาวะการของปัญหาใหม่ ๆ ด้วยการตอบสนองทางกายภาพ

7. การริเริ่ม (Origination) เป็นการสร้างสรรค์การกระทำใหม่ ๆ หรือเป็นวิธีของการจัดกระทำอย่างเข้าใจ โดยใช้ความสามารถและทักษะที่เกิดจากการปฏิบัติ

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539 : 27) กล่าวว่า การปฏิบัติของมนุษย์นั้นมีลักษณะแตกต่างกันไปและจะต้องมีตัวกำหนดการกระทำนั้น ๆ การเข้าใจถึงสิ่งที่กำหนดการกระทำ จะทำให้เข้าใจถึงการปฏิบัติของมนุษย์ด้วย สิ่งที่กำหนดการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. ลักษณะส่วนตัว ได้แก่

1.1 ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงอะไรก็ได้ในแง่ข้อเท็จจริงคือความคิดว่า ความจริงเป็นเช่นนั้น ซึ่งอาจถูก หรือไม่ถูกตามความเป็นจริงก็ได้ ความเชื่ออาจได้มาโดยการเห็น การบอกเล่า การอ่าน รวมทั้งการคิดขึ้นมาเอง

1.2 ค่านิยม หมายถึงสิ่งที่คนนิยมยึดถือประจำใจในการช่วยตัดสินใจ

1.3 เจตคติ เป็นแนวโน้มหรือขั้นตอนเตรียมพร้อมของพฤติกรรม

1.4 บุคลิกภาพ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าบุคคลหนึ่งจะทำอะไรถ้าเข้าไปอยู่ในสถานการณ์หนึ่งเป็นสิ่งที่บอกว่าบุคลิกภาพ จะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ

2. สิ่งที่ไม่เกี่ยวกับนิสัยของมนุษย์ ได้แก่

2.1 สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้น เป็นสิ่งที่ทำให้เราแสดงพฤติกรรมกาปฏิบัติออก อาจเป็นอะไรก็ได้ เช่น ความหิว

2.2 มีสถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในสภาวะที่กำลังจะมีพฤติกรรม สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมกาปฏิบัติของมนุษย์ ดังแสดงในผังประกอบ

สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมกาปฏิบัติของมนุษย์

ภาพประกอบ 1 ผังประกอบ สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์
ที่มา : ณรงค์ สินสวัสดิ์. 2528 : 20

สรุป จากความหมาย และแนวคิดของการปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้ การปฏิบัติคือการที่บุคคลได้กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อของตนเองเป็นหลัก นอกจากนั้นอาจจะเกิดผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติ เช่น จากการกระตุ้นหรือจูงใจในผลตอบแทนก็ได้ ฉะนั้นการปฏิบัติของคนในแต่ละครั้งเกิดจากหลายสาเหตุหรือหลายปัจจัยได้ เช่น นิสัย ทักษะคติ ความเฉลียวฉลาด เป็นต้น

4. จังหวัดนครปฐม

ประวัติความเป็นมา

นครปฐมเป็นอู่อารยธรรมสำคัญ ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเลเป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานานนับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดียซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่างๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐมเพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำและสร้างเมืองใหม่ขึ้นชื่อ “นครชัยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชอยู่ได้ธุดงค์ไปพบพระปฐมเจดีย์และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ไหนเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ทรงครองราชย์จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบเจดีย์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่างๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดีและโปรดฯ

ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใต้มายังเมืองนครปฐม แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าให้ย้ายเมืองจากตำบลท่งนาอำเภอนครชัยศรีมาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนเช่นครั้งสมัยโบราณ

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานและโปรดฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นหลายสายรวมถึงสร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชาและได้โปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” สืบต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

จากการที่จังหวัดนครปฐม มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนสภาพอากาศที่ค่อนข้างเหมาะสมแก่การเพาะปลูก ทำให้เอื้ออำนวยที่จะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร ประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย ฝรั่ง มะพร้าว ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ชมพู่ มะม่วงและสวนกล้วยไม้ ส่วนอาชีพเลี้ยงสัตว์ที่เลี้ยงกันมากได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ ห่าน โค กระบือ เป็นต้น เมื่อป้อนเข้าสู่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันความเจริญทางภาคอุตสาหกรรมได้ขยายตัวเข้ามาอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวต่อไปอีกในอนาคต

ที่ตั้งและขอบเขตการปกครอง

ที่ตั้งของจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางที่เส้นรุ้ง 13 องศา 45 ลิปดา 10 พิลิปดา และเส้นแวงที่ 100 องศา 4 ลิปดา 28 พิลิปดา มีพื้นที่ 2,168.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ประเทศ เป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่เป็นลำดับที่ 62 ของประเทศ ตัวจังหวัดนครปฐมห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกตามเส้นทางถนนเพชรเกษมประมาณ 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางพระบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร หรือโดยเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร จังหวัดนครปฐมมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี

การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 106 ตำบล (สภาตำบลนิติบุคคล 91 แห่ง อบต. 21 แห่ง) ตำบลในเขตเทศบาล/สุขาภิบาล 4 แห่ง) 876 หมู่บ้าน 1 เทศบาลและ 14 สุขาภิบาล(ข้อมูลปี 2538) มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแยกเป็น รายอำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองนครปฐม ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2439 พื้นที่ 417,440 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 25 ตำบล (ในเขตเทศบาล 1 ตำบล) 202 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการท้องถิ่น ดังนี้

(1) เทศบาล จำนวน 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองนครปฐม

(2) สุขาภิบาล จำนวน 3 แห่ง คือ

- สุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ
- สุขาภิบาลธรรมศาลา
- สุขาภิบาลดอนยายหอม

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง คือ

- ถนนขาด
- สระกระเทียม
- ดอนยายหอม
- ลำพญา

(4) สภาตำบลรูปนิติบุคคล จำนวน 20 แห่ง ตำบลในเขตเทศบาล 1 แห่ง

2. อำเภอสามพราน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2439 พื้นที่ 249,347 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 16 ตำบล (ในเขตสุขาภิบาล 1 ตำบล) 136 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการท้องถิ่น ดังนี้

(1) สุขาภิบาล จำนวน 2 แห่งคือ

- สุขาภิบาลสามพราน
- สุขาภิบาลอ้อมใหญ่

(2) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 แห่ง คือ

- คลองใหม่	- ท่าตลาด
- คลองจินดา	- บางช้าง
- กระทุ่มล้ม	- ไร่ขิง
- ยายชา	- ท่าข้าม
- หอมเกร็ด	- บางกระทีก

(3) สภาตำบลรูปนิติบุคคล จำนวน 5 แห่ง ตำบลในเขตสุขาภิบาล 1 แห่ง

3. อำเภอนครชัยศรี ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2452 พื้นที่ 260,002 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 24 ตำบล 107 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- (1) สุขาภิบาล จำนวน 2 แห่ง
 - สุขาภิบาลนครชัยศรี
 - สุขาภิบาลห้วยพลู
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 แห่ง คือ
 - ชุนแก้ว
 - นครชัยศรี
 - ศรีระทอง

(3) สภาตำบลรูปนิตยบุคคล จำนวน 21 แห่ง

4. อำเภอบางเลน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2439 พื้นที่ 588,836 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 15 ตำบล 173 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- (1) สุขาภิบาล จำนวน 4 แห่ง
 - สุขาภิบาลบางเลน
 - สุขาภิบาลบางหลวง
 - สุขาภิบาลลำพญา
 - สุขาภิบาลบางกระทุ่ม
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 แห่ง คือ บางไทรป่า
- (3) สภาตำบลรูปนิตยบุคคล จำนวน 14 แห่ง

5. อำเภอกำแพงแสน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2449 พื้นที่ 405, 019 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 15 ตำบล 175 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- (1) สุขาภิบาล จำนวน 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลกำแพงแสน
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 แห่ง คือ หุ่งลูกนก
- (3) สภาตำบลรูปนิตยบุคคล จำนวน 14 แห่ง

6. อำเภอดอนตูม ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 พื้นที่ 171,354 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 8 ตำบล (ในเขตสุขาภิบาล 2 ตำบล) 68 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังนี้

- (1) สุขาภิบาล จำนวน 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลสามงาม
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มี
- (3) สภาตำบลรูปนิตยบุคคล จำนวน 6 แห่ง ตำบลในเขตสุขาภิบาล 2 แห่ง

7. อำเภอพุทธมณฑล ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2534 พื้นที่ 76,329 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังนี้

- เทศบาล จำนวน 1 แห่ง
- สภาตำบล 2 แห่ง

สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐมที่ราบถึงค่อนข้างราบเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความแตกต่างของความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 2-10 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (MSL) สภาพพื้นที่โดยทั่วไปสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร โดยลาดจากทิศเหนือสู่ทิศใต้และทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออกมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอนมีระดับความสูงประมาณ 6-10 เมตร ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มมีที่ดินกระจายเป็นแห่งๆ และมีแหล่งน้ำกระจายเช่นเดียวกับแหล่งน้ำ สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองขุดขึ้นเพื่อการเกษตรและคมนาคมอยู่มาก พื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 2-4 เมตร

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดนครปฐม ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมมีฝนตกชุกในฤดูฝน ในขณะที่ฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนจากสถิติ ณ สถานีอากาศเกษตรกำแพงแสนกรมอุตุนิยมวิทยา ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2526) โดยเฉลี่ยในปีหนึ่งๆ มีฝนตกประมาณ 100 วัน และวัดปริมาณน้ำฝนได้ 926.9 มิลลิเมตร โดยฝนจะตกชุกมากในเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม จังหวัดนครปฐมอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 28 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนและแห้งเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม โดยมีอุณหภูมิ 39.9 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม โดยมีอากาศหนาวเป็นช่วงๆ ช่วงที่หนาวที่สุดจะอยู่ระยะปลายเดือนธันวาคมถึงต้นเดือนมกราคม โดยมีอุณหภูมิต่ำสุด 12.3 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์มีค่าเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณร้อยละ 71 เดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์น้อยอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

การที่จังหวัดนครปฐม มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนสภาพอากาศที่ค่อนข้างเหมาะสมต่อการเพาะปลูก ทำให้เอื้ออำนวยที่จะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร เพื่อป้อนเข้าสู่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

ทรัพยากรดิน

พื้นที่จังหวัด	1,355,204 ไร่
เนื้อที่ทำเกษตรทั้งสิ้น	910,950 ไร่
เนื้อที่ทำนา	582,670 ไร่
เนื้อที่เพาะปลูกพืชไร่	172,878 ไร่

ลักษณะของดิน จังหวัดนครปฐมตามเขตนิเวศวิทยาเกษตร จัดอยู่ในดินชุด ENTISOLS (S1) เป็นดินที่เกิดใหม่ในที่ราบลุ่มจากการทับถมตะกอนในระดับและอายุต่างๆ กัน โดยเกิดขึ้นจากอิทธิพลของตะกอนลำนํ้า ตะกอนนํ้ากร่อยและตะกอนนํ้าทะเล ชั้นดินยังไม่แบ่งให้เห็นชัดเจน พื้นที่โดยรวมสามารถจำแนกเป็นดินชุดใหญ่ๆ คือ ดินชุดบางเลน ดินชุดบางเลน ดินชุดเสนา ดินชุดสระบุรี และดินชุดกำแพงแสน และสามารถแบ่งตามลักษณะกลุ่มดินได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มดินนา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 45
- กลุ่มดินไร่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด
- กลุ่มดินมีสภาพเป็นกรด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งหมด

สภาพดินโดยรวมมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง และมีความเหมาะสมต่อการกสิกรรม กล่าวคือ พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด ซึ่งเป็นที่ดอนมีการระบายน้ำของดินดี บริเวณอำเภอกำแพงแสนและบางส่วนของอำเภอดอนตูม อำเภอเมือง ดินมีศักยภาพเหมาะสมต่อการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้นโดยทั่วไปคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 316,000 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 23.32 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดทางด้านตะวันออก ดอนกลาง และทางตอนใต้ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มและต่ำมีการระบายน้ำของดินเลว บริเวณอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามปราชญ์ ดินจะมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ซึ่งมีอยู่ประมาณ 913,444 ไร่ หรือร้อยละ 67.4 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด นอกจากนี้เป็นดินที่มีการพัฒนาปรับปรุงดินโดยการยกร่องถาวรมีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก มีเนื้อที่ประมาณ 73,600 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 5.43 ของพื้นที่จังหวัด

ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดนครปฐมมีแหล่งนํ้าค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากตั้งอยู่ระหว่างลุ่มนํ้าสำคัญของประเทศ 2 ลุ่มนํ้า ได้แก่ ลุ่มนํ้าแม่กลอง และลุ่มนํ้าเจ้าพระยา จึงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ จากลุ่มนํ้าแม่กลอง และโครงการเจ้าพระยาใหญ่ จากลุ่มนํ้าเจ้าพระยา

แหล่งนํ้าธรรมชาติ มีแม่นํ้าท่าจีนไหลผ่าน อำเภอบางเลน นครชัยศรี และอำเภอสามปราชญ์ความยาวประมาณ 44 กิโลเมตร แม่นํ้าท่าจีนมีต้นนํ้าที่ ตำบลมะขามเต่า จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐมและออกสู่ทะเลที่จังหวัดสมุทรสาคร ความยาวตลอดลำนํ้า 325 กิโลเมตร มีคลองแยกจากแม่นํ้าท่าจีนที่สำคัญได้แก่ คลองบางเลน คลองโยง คลองมหาสวัสดิ์ คลองจินดา คลองนกกระทุง คลองอ้อมใหญ่ และคลองเจดีย์บูชา ทำให้จังหวัดนครปฐมมีระบบชลประทานครอบคลุมพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,219,670 ไร่ อาจกล่าวได้ว่าจังหวัดนครปฐมมีพื้นที่ชลประทานครอบคลุมเกือบทั้งหมดของจังหวัด ประกอบกับเกษตรกรจังหวัดนครปฐมมีความสามารถสูง เรียนรู้วิทยาการแผนใหม่และรู้จักปรับแผนการผลิตให้

เข้ากับวิทยาการแผนใหม่ได้เป็นอย่างดี การเกษตรจังหวัดนครปฐมจึงเป็นหนึ่งในและมีชื่อเสียงในด้านสาขาการผลิตผลการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งผัก ผลไม้ และสุกร เป็นต้น

แหล่งน้ำชลประทาน มีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยจัดทำเป็นระบบชลประทาน เพื่อการเกษตรทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง โดยมีโครงการชลประทาน 4 โครงการ ที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน ต้องอาศัยจากโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ที่รับน้ำจากเขื่อนวชิราลงกรณ์ ในจังหวัดกาญจนบุรี และมีโครงการชลประทาน 3 โครงการ ที่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ต้องอาศัยน้ำจากโครงการชลประทานเจ้าพระยาที่รับน้ำจากเขื่อนเจ้าพระยาในจังหวัดชัยนาท

โครงการชลประทานในจังหวัดได้มีการจัดสรรน้ำ ระบายน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกรวม 6 โครงการ ดังนี้

1. โครงการชลประทานกำแพงแสน สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอเมืองฯ ได้ 6 ตำบล อำเภอกำแพงแสนได้ 4 ตำบล อำเภอดอนตูม 7 ตำบล อำเภอบางเลน 5 ตำบล และอำเภอนครชัยศรี 5 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 214,400 ไร่

2. โครงการชลประทานนครปฐม สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอเมืองฯ ได้ 22 ตำบล อำเภอกำแพงแสน 1 ตำบล อำเภอสามพราน 12 ตำบล และอำเภอนครชัยศรี 21 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 264,500 ไร่

3. โครงการชลประทานนครชุม สามารถรับส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอเมืองฯ ได้ 6 ตำบล อำเภอสามพราน 1 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 74,760 ไร่

4. โครงการชลประทานบางเลน ขณะนี้กำลังดำเนินการเพื่อให้สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอกำแพงแสนได้ 8 ตำบล อำเภอดอนตูม 2 ตำบล และอำเภอบางเลน 8 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 380,488 ไร่

5. โครงการชลประทานพระยาบรรลือ สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอบางเลน 9 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 105,587 ไร่

6. โครงการชลประทานพระพิมล สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอบางเลน 7 ตำบล อำเภอนครชัยศรี 6 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ 113,710 ไร่

ทรัพยากรป่าไม้และแร่ธาตุ

เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่า นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามีแหล่งแร่สำคัญในพื้นที่ของจังหวัดด้วยเช่นกัน

การเกษตรกรรม

การเกษตรกรรมถือเป็นอาชีพหลักของจังหวัด เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร โดยมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 67.33 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้ให้จังหวัด ได้แก่ ข้าว, อ้อย, ไม้ผล, พืชผักต่างๆ และไม้ดอก ไม้ประดับ การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมปรากฏดังนี้

พื้นที่ทั้งจังหวัด	1,355,204	ไร่	(100 %)
พื้นที่เกษตรกรรม	912,387	ไร่	(67.33 %)
- พื้นที่นา	424,916	ไร่	(31.35 %)
- พื้นที่ไร่	192,286	ไร่	(14.19 %)
- พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น	147,715	ไร่	(10.89 %)
- พื้นที่ผัก	56,390	ไร่	(4.16 %)
- พื้นที่ไม้ดอก ไม้ประดับ	12,538	ไร่	(0.92 %)
- พื้นที่การเกษตรอื่นๆ	78,542	ไร่	(5.79 %)
พื้นที่อื่นๆ	442, 817	ไร่	(32.67)

การทำนา

มีการทำนาปีละ 2 ครั้ง คือนาปี และนาปรัง ผลผลิตในปี 2536/2537 ประมาณ 538,279 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.623.6 ล้านบาท

การทำไร่

พืชไร่ที่สำคัญของจังหวัด คือ อ้อย น้ำตาล มีผลผลิตในปี 2536/2537 รวม 1,327,989 ตัน มูลค่าประมาณ 573 ล้านบาท

การทำสวน

สวนผลไม้ เป็นอาชีพหนึ่งที่ราษฎรในเขตอำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพรานและอำเภอเมืองฯ ทำการเพาะปลูกมาก ประกอบด้วย มะพร้าวน้ำหอม ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ส้มเกลี้ยง ส้มตรา มะม่วง ละมุด ฝรั่ง ขนุน น้อยหน่า มะขาม ชมพู่ กระท้อน มะนาว กัลยน้ำว่า กัลยไข่ และองุ่น ผลไม้ดังกล่าว มีมูลค่ารวมประมาณ 1,907 ล้านบาท

สวนพืช - ผัก

มีการปลูกกันทั่วไปนอกจากจะใช้บริโภคภายในจังหวัดแล้ว ยังส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดข้างเคียง และพืชบางชนิด เช่น หน่อไม้ฝรั่ง สามารถส่งจำหน่ายต่างประเทศ พืชผักที่ปลูกกันมากได้แก่ ข้าวโพดอ่อน ข้าวโพดหวาน มันเทศ แตงโม พริกใหญ่ พริกเล็ก ผักกาดหัว มะเขือเทศ กะหล่ำปลี ถั่วฝักยาว คื่นห่าน กวางตุ้ง ผักกาดขาว บวบ มะระ คื่นฉ่าย ต้นหอม กะหล่ำดอก มะเขือเปราะ ผักชี มันแกว พักทอง ฟักเขียว ผักบุ้งจีน หน่อไม้ฝรั่ง มีมูลค่ารวมประมาณ 847 ล้านบาท

ไม้ดอกไม้ประดับ

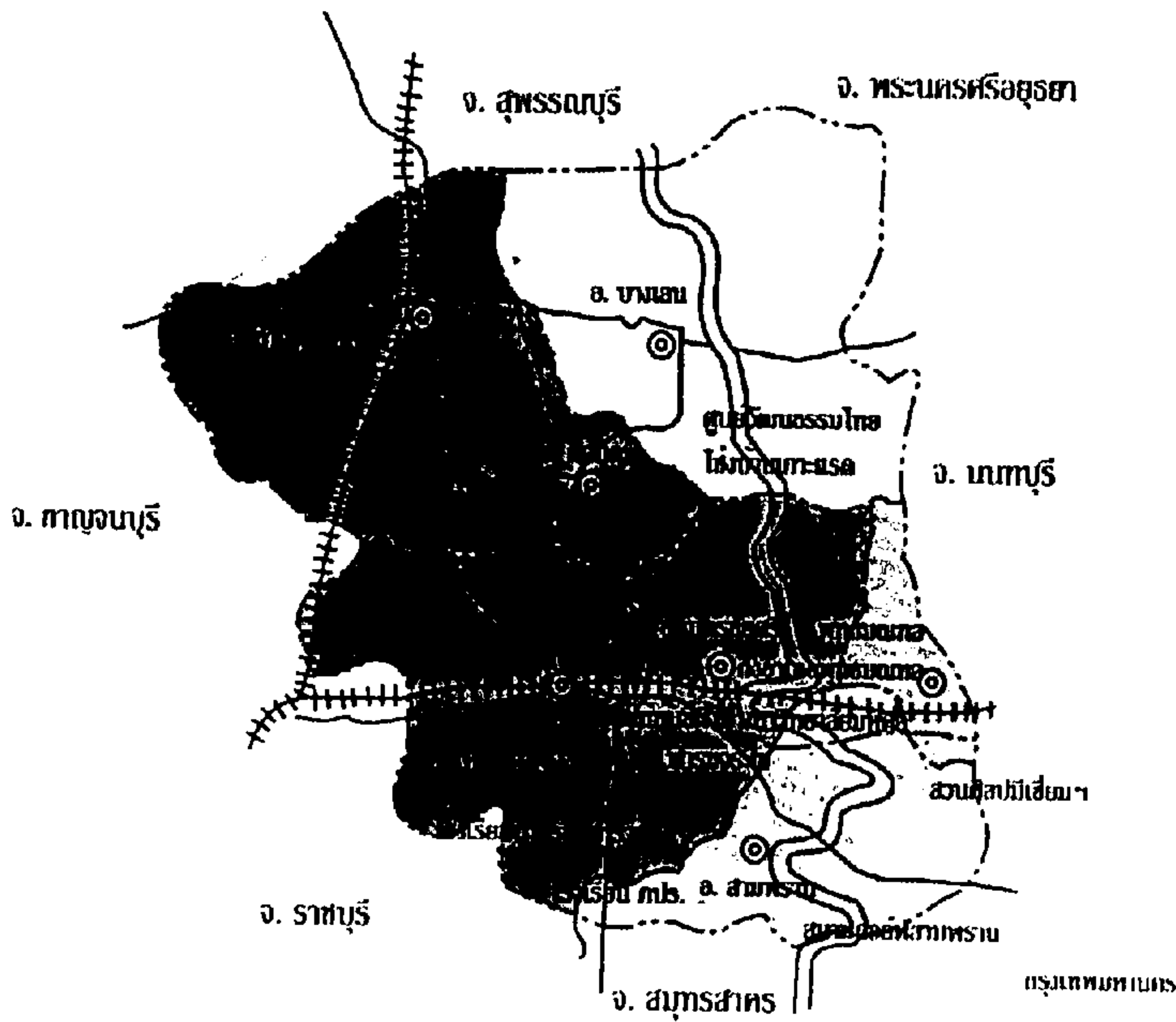
นอกจากไม้ผลและพืชผักแล้ว จังหวัดนครปฐมยังมีการเพาะปลูกไม้ดอก เช่น กล้วยไม้ และไม้ประดับอื่นๆ ซึ่งกำลังได้รับความนิยมทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ในแต่ละปี จังหวัดนครปฐมมีรายได้จากการจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับหลายร้อยล้านบาท พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่ อยู่ในเขตอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามปราชญ์

การปศุสัตว์

เกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัด ทำการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปกับการเพาะปลูก กล่าวคือ การเลี้ยงโคนม โคนเนื้อ คู่กับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน การเลี้ยงสุกรคู่กับการปลูกพืชผัก การเลี้ยง เป็ด ไก่ คู่กับการเลี้ยงปลา เกษตรกรจะมีอาชีพ รายได้หลักจากการเลี้ยงสัตว์ และรายได้เสริมจากการเพาะปลูกและเลี้ยงปลา ทำให้ธุรกิจด้านการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดยังคงอยู่ได้

การประมง

การประมงในจังหวัดนครปฐม เป็นอีกอาชีพที่นิยมเลี้ยงควบคู่ไปกับการปศุสัตว์ ปลาที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลาดุก ปลาสวาย ปลานิล ปลาดูบ เป็นต้น

ภาพประกอบ 2 แผนที่จังหวัดนครปฐม

ที่มา : กรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ. (2538). นครปฐมศรีทวารวดี. กรุงเทพฯ : อรุณ

4.1 อำเภอฟุทธมณฑล

ประวัติความเป็นมาของอำเภอฟุทธมณฑล

เมื่อมีการขุดคลองมหาสวัสดิ์ขึ้นเพื่อเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีนในสมัยรัชกาลที่ 4 แล้ว พอสืบ รัชกาลที่ 5 โปรดให้ขุดคลองทวีวัฒนา และคลองภาษีเจริญเข้าด้วยกัน จึงก่อให้เกิดชุมชนและวิถีชีวิตริมน้ำ และมีการจับจองที่ดินริม 2 ฝั่งน้ำ ทำให้เกิดชุมชนริมฝั่งน้ำ เช่น ชุมชนศาลายา ชุมชนมหาสวัสดิ์ขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นระยะๆ นับจากการก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ พ.ศ. 2440 การก่อสร้างพุทธมณฑล สมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ในเนื้อที่ 2500 ไร่ เพื่อฉลองพุทธศตวรรษครบ 2500 ปี (25 ศตวรรษ) การตัดถนนพุทธมณฑลสายสี่ พ.ศ. 2503 การก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายาในพื้นที่ 1242 ไร่ ในปี พ.ศ. 2519 และการตัดถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี ปัจจุบันคือถนนบรมราชชนนี เมื่อ พ.ศ. 2521

อำเภอฟุทธมณฑลตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ชื่อตามศาสนสถาน คือ พุทธมณฑล เป็นกิ่งอำเภอ เมื่อ 27 ธันวาคม 2533 และเป็นอำเภอเมื่อ 5 ธันวาคม 2539 ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ

- 1. ตำบลศาลายา
- 2. ตำบลคลองโยง
- 3. ตำบลมหาสวัสดิ์

สภาพทั่วไปของอำเภอฟุทธมณฑล

อำเภอฟุทธมณฑล แต่เดิมรวมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรี ในปี 2519 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า อำเภอนครชัยศรี มีอาณาเขตกว้างขวาง และมีพลเมืองหนาแน่น จึงจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ และกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศจัดตั้งเป็น "กิ่งอำเภอฟุทธมณฑล" เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2534 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะเป็น "อำเภอฟุทธมณฑล" เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2539

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลนคราภิรมย์ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลบางเตย ตำบลบางกระทีก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลหนองเพราราย อำเภอไทรน้อย ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ ตำบลปรางค์ทาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ตำบลศาลาแดง เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

พุทธมณฑล สร้างขึ้นโดยความร่วมมือของรัฐบาลและประชาชนชาวไทย สร้างขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาส มหามงคลที่พุทธศาสนาเวียนมาบรรจบครบ 2,500 ปี กึ่งพุทธกาลเป็นพุทธานุสรณ์ในพุทธศาสนาในพื้นที่ 2,500 ไร่ ประกอบด้วยสังเวชนียสถาน 4 ตำบล คือ ตำบลประสูติ ตำบลตรัสรู้ ตำบลปฐมเทศนา และตำบลปรินิพพาน และสิ่งที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ

การสาธารณสุข ราษฎรส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค อำเภอฟุทธมณฑล มีสถานอนามัย 5 แห่ง และเนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ประชาชนมีโอกาสเข้าไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐมากกว่า

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อำเภอฟุทธมณฑล ได้กำหนดแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยการประสานกันระหว่างฝ่ายปกครอง กับฝ่ายตำรวจ จัดตั้งสายตรวจอาสาสมัครในตำบลทำการตรวจร่วมกันในเวลากลางคืน ซึ่งควบคุมคดีต่างๆ ให้ลดลงต่ำกว่าเป้าหมายที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การคมนาคม การคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง สะดวก ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ ทางรถยนต์จากกรุงเทพมหานคร โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 (ปิ่นเกล้า - พุทธมณฑล - นครชัยศรี) ระยะทาง 20 กม. และจากนครปฐมตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ระยะทาง 14 กม. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 ระยะทาง 32 กม. สำหรับทางรถไฟนั้น สามารถเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ได้จากสถานีรถไฟกรุงเทพ และสถานีรถไฟธนบุรี

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน พื้นที่อำเภอฟุทธมณฑล เป็นพื้นที่ลุ่มภาคกลาง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทุกชนิด

ทรัพยากรน้ำ

มีคลองสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นระบบชลประทานที่ราษฎรได้ใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค คือ คลองทวีวัฒนา, คลองมหาสวัสดิ์, คลองโยง, คลองสามบาท, คลองบางเตย เป็นต้น

สถานที่ราชการที่สำคัญ

1. สำนักพุทธมณฑล กรมการศาสนา
2. มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
3. กองกำกับการโรงเรียนนายสิบตำรวจ
4. ฝ่ายประติมากรรม กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร
5. สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง
6. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข
7. สถานีวิทยุเครื่องส่ง 100 กิโลวัตต์ ศาลายา กรมประชาสัมพันธ์
8. สถานีรถไฟศาลายา
9. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย (ญ สส.)

5. งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ทำการวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศไทย

มนัส สุวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ ระดับตำบลในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน 4 ตำบล คือ ตำบลเวียงสา ตำบลน่าน้อย ตำบลปัว ตำบลท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 441 คน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และตระหนักในปัญหาของประชาชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาโครงข่ายและลักษณะทางสังคมในท้องถิ่นที่อาจมีบทบาทและมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาประเภทของสื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น และสื่อที่มีศักยภาพสูงในการให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน

ผลของการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้พื้นฐานเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติต่อการดำรงชีวิตค่อนข้างดี มีความตระหนักในปัญหา
2. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในท้องถิ่น และมีความพร้อมสูงในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหา
3. โครงข่ายและลักษณะทางสังคมไม่สลับซับซ้อน ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือ ปรีกษาหารือ และขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านของตนเอง
4. แม้จะมีสื่อต่างๆ ค่อนข้างจำกัด แต่สื่อที่ปรากฏก็มีศักยภาพค่อนข้างสูงในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หอกระจายข่าว วิทยุ และโทรทัศน์

สุวิทย์ เปี้ยผ่อง (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถม และอุดมศึกษา ผู้ที่มีงานทำมีส่วนร่วมมากกว่า พวกที่มีรายได้ต่ำ และระดับสูงผู้ที่ไม่ได้เกิดในท้องถิ่นที่อยู่ปัจจุบัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่า ผู้ที่มีระยะเวลาอยู่ในท้องถิ่นมากกว่า 10 ปีขึ้นไป นอกจากนั้น พบว่า ผู้เป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรใด ๆ ก็ตาม จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่าผู้ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และองค์กร ผู้ที่ได้รับข่าวสารสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ไม่ได้รับข่าวสาร สำหรับการมีความรู้ ความเข้าใจ

และเจตคติต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมลุ่มพบว่า ผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติในระดับสูง

แซน ชื่นชีวา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชนบทระดับสูง อายุของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาชีพของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การถือครองที่ดินของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ชลธิชา ตั้งอัน (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนของแม่บ้านที่มีบ้านเรือนพักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ริมฝั่งคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า แม่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลในระดับปานกลาง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตัวแปรระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และความถี่ในการรับข่าวสาร แม่บ้านมีความเชื่อที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ในระดับสูง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิสำเนา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ในการรับฟังข่าวสาร แม่บ้านมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตัวแปรศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิสำเนา สมาชิกภายในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัย ความถี่ในการรับฟังข่าวสาร และแหล่งข่าวสารพบว่า ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จินตนา ศรีบุญ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณขยะในครัวเรือนที่มีมากอันดับหนึ่ง เกิดจากกิจกรรมการปรุงอาหาร และรับประทานอาหาร มีขยะชนิดเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้มากที่สุด วิธีการทิ้งขยะโดยใส่ถุงรวมกับขยะประเภทอื่น ๆ ก่อนนำไปใส่ถังขยะ หรือนำไปทิ้ง ซึ่งเป็นวิธีการทิ้งขยะแบบไม่แยกประเภท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ระเบียบวินัยของสังคมทางด้านการทิ้งขยะ แต่มีพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และความรู้ระเบียบวินัยของสังคมทางด้านการทิ้งขยะ พบว่าเพศ และอายุมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมกาทั้งขะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิง และกลุ่มอายุ 15–29 ปี มีพฤติกรรมกาทั้งขะแยกประเภทมากกว่าเพศชาย และกลุ่มอายุอื่น ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ มีปัญหาในการทั้งขะ คือ มีคนมาคุยเขี่ยถึงขะเพื่อหาของมีค่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย และปฏิบัติได้ในการทั้งขะแยกประเภท

สุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านมีพฤติกรรม เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องในระดับปานกลาง

งานวิจัยในต่างประเทศ

โยนท์ (Yount. 1989 : 4883A) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนในการสร้างทัศนคติทางสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งฟลอริดา และนักศึกษาจากวิทยาลัยชุมชน บริวารต์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับความรู้ด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการให้จัดประเภทผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ถ้าทั้งขะอย่างไม่ถูกวิธี ส่วนใหญ่จัดให้ยาฆ่าแมลง น้ำยาล้างจาน และสี เป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่พวกน้ำยาชะล้างท่อ น้ำมันเครื่อง และน้ำยาป้องกันการจับแข็ง จะไม่มีความรู้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ส่วนที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. จากการสอบถามว่าขยะอันตรายสามารถส่งผลกระทบต่อพื้นดิน และคุณภาพน้ำอย่างไร ร้อยละ 67 ไม่สามารถระบุให้ชัดเจนแน่นอนได้ ไม่ตอบคำถาม หรือตอบว่าไม่รู้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีเป็นจำนวนมากที่รู้ว่าเกิด การปนเปื้อนต่อน้ำใต้ดิน ร้อยละ 38 ตอบว่าส่งผลกระทบต่อดินและน้ำ และร้อยละ 41 บอกว่าส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ

3. ทางด้านความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะอันตราย ได้สอบถามวิธีการที่เหมาะสมในการกำจัดน้ำมัน สีน้ำมัน สารฆ่าแมลง และน้ำยาป้องกันการจับแข็ง ผู้ตอบร้อยละ 53 เห็นว่าน้ำมันควรนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนสี สารป้องกันการจับแข็ง และสารฆ่าแมลง ส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมขยะอันตราย

4. ทางด้านทัศนคติ ร้อยละ 43 ตอบว่าขยะอันตรายไม่เป็นปัญหามาก ในขณะที่ร้อยละ 51 รู้สึกว่าเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง

5. ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นว่า อย่างน้อยร้อยละ 40 ของประชาชน ในเมืองลารีเมอร์ (Larimer) ไม่รู้ว่าขยะอันตรายจะเป็นอันตรายต่อพวกเขาหรือต่อสิ่งแวดล้อม และเพราะความรู้เกี่ยวกับขยะอันตรายมีน้อย จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ความรู้ทางด้านการกำจัดขะที่เหมาะสมจะมีจำกัด พื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับขยะอันตราย และผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อย และส่วนนี้ การเผยแพร่

กระตุ้นเตือนต่าง ๆ ยังมีน้อย การขาดความรู้ และมีความเชื่อว่าขยะอันตรายเป็นปัญหาของรัฐบาล และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุหนึ่งของการขาดการกระตุ้นเตือน

จาโคบี (Jacoby. 1972 : 4145 A) ได้ศึกษาความห่วงกังวลกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมพบว่าคนเรายังอยู่ในสภาวะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้มีความกังวลใจมากขึ้น ส่วนคนที่ไม่อยู่ในบริเวณที่ไม่มีปัญหาหรือไม่เกิดปัญหาสภาวะแวดล้อมเป็นพิษมีแนวโน้มแสดงว่าขาดความสนใจและขาดความร่วมมือในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

สรุป

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งที่เป็นธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นมา เป็นสิ่งมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของคน เพราะคนจะต้องใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น จากการศึกษาผู้ศึกษาไว้ พบว่า

ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ประชาชนมีความพร้อมสูงในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าระดับการศึกษาอื่น และผู้ที่อยู่ท่ามกลางปัญหาสิ่งแวดล้อมจะสนใจและร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่อยู่ท่ามกลางปัญหาสิ่งแวดล้อม

ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ มีส่วนในการอนุรักษ์มากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกันในงานวิจัย 2 งาน

ในการจัดการเรื่องขยะ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้องในระดับปานกลาง ผู้ที่มีการรับรู้ข่าวสารเรื่องขยะมูลฝอยสามารถจัดการขยะมูลฝอยถูกต้องในระดับสูง และการทิ้งขยะมูลฝอยส่วนใหญ่มีระเบียบในการทิ้งขยะในระดับสูง - ปานกลาง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เข้าไปสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนเพื่อสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการสัมภาษณ์ การจดบันทึก เทปบันทึกเสียง และการถ่ายภาพในชุมชน เช่น

- การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ และเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการบันทึกถ่ายภาพ
- การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เช่น อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ ทำให้ทราบสภาพการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- สัมภาษณ์เจาะลึก สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชน โดยใช้วิธีการสนทนา พูดคุยเพื่อสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เข้าไปครั้งแรกที่อำเภอพุทธมณฑล พบพัฒนากรอำเภอ โดยแจ้งความประสงค์ที่จะศึกษา แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ พร้อมทั้งขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นจากนั้นยังได้แนะนำผู้วิจัยไปพบปลัด อบต. ตำบลมหาสวัสดิ์ หลังจากนั้นประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ไปพบปลัด อบต. ที่สำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ซึ่งตั้งอยู่ ริมถนนศาลายา-นครชัยศรี ห่างจากอำเภอพุทธมณฑล ประมาณ 10 กิโลเมตร ได้พบกับ ปลัด. และแจ้งให้ทราบถึงเรื่องที่จะมาศึกษา พร้อมทั้งขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์

เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาได้ตามที่เสนอจึงได้นำหนังสือขออนุญาตเข้าชุมชนโดยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัย ถึง กำนันตำบลมหาสวัสดิ์ ได้พบกับกำนัน และแจ้งความประสงค์พูดคุย ท่านก็ยินดีให้ความร่วมมือและพาไปแนะนำให้รู้จักกับผู้นำชุมชนที่เป็นกรรมการหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงเริ่มสัมภาษณ์ และพูดคุยตามแบบสัมภาษณ์ เมื่อพูดคุยจนได้ข้อมูลครบ และได้แนะนำให้ผู้วิจัยไปพบสัมภาษณ์ กรรมการหมู่บ้านอีก 1 ท่าน ผู้วิจัยได้เข้าชุมชนอย่างต่อเนื่องโดย ทำสำเนาหนังสือถึงกำนันไปแสดงต่อผู้ใหญ่บ้านและผู้นำอื่น ๆ พร้อมทั้งสัมภาษณ์

และพูดคุยสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ จนครบทั้ง 4 หมู่บ้านซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน แกนนำสตรี นายก อบต. ผู้อำนวยการโรงเรียน และสมาชิกในชุมชน จำนวน 12 คน แต่ละท่านได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และพูดคุยสนทนาเป็นเวลานานพอสมควร

ผู้วิจัยได้เข้าชุมชนไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และไปสำรวจ สังเกต สภาพแวดล้อมต่างๆ ในชุมชน รวมแล้ว 10 ครั้ง บางครั้ง เข้าชุมชน ตอนเช้า บางครั้ง เข้าตอนบ่าย บางครั้งก็ไม่พบโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านที่ 4 ไปถึง 3 ครั้ง จึงพบ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบเห็นซึ่งความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ที่เป็นคลอง เป็นสวนผลไม้ นานาชนิด และทุ่งนา เป็นชีวิตที่เรียบง่ายมีความสุข ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใส และมีไมตรี ทุกคนที่ผู้วิจัย ได้พบสัมภาษณ์พูดคุยและสนทนาทำให้ผู้วิจัยมีความประทับใจเป็นอย่างมาก และได้เยี่ยมเยียนอีก หลังจากสัมภาษณ์เสร็จแล้ว เช่น นายก อบต. ท่านมีน้ำใจ และเป็นกันเองมากท่านมีความสนใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมา และได้ทำมาตลอด

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ ชุมชนในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จาก 4 หมู่บ้าน ของตำบลมหาสวัสดิ์ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

- 1. การศึกษาเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เอกสารเกี่ยวกับชุมชน
- 2. การศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาชุมชนด้วยตนเอง

การบันทึกภาพ, จดบันทึก

- 3. สำรวจสภาพการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชน

4. เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยเข้าไปในชุมชนเพื่อสอบถาม, เพื่อสังเกต แนวปฏิบัติทั่วไปในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีแบบการสังเกตเป็นแนวในการบันทึก
5. การรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์มาเขียนนำเสนอในรูปของความเรียง
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. เขียนพรรณนา

เครื่องมือใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์
2. สมุดบันทึกข้อมูล
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. กล้องถ่ายภาพ

โดยมีวิธีการดังนี้

1. ใช้การสังเกต และการบันทึกสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การถ่ายภาพในชุมชน ในการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไป
2. ใช้การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในการศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การสร้างเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ สร้างขึ้นโดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจาก กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540 : 145-150) ประพิน ไชยคำภา (2542 : 78-80) ศรีนัยรัฐ นิลชาติ (2545 : 98-107) และวินัย วีระพัฒนานนท์ (2542 : 153-161)
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุม และผู้เชี่ยวชาญอีก 3 ท่าน
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ก่อนนำไปใช้จริง

ลักษณะของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็นส่วน ๆ

ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ
3. ข้อมูลด้านการเมือง
4. ข้อมูลด้านสาธารณสุข
5. ข้อมูลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปใช้การพรรณาสภาพแวดล้อมทั่วไป ให้ตรงกับสภาพที่ปรากฏจริงในชุมชน ประกอบกับภาพถ่ายของชุมชน
2. การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แล้วสรุปประเด็นในรูปของการพรรณา

บทที่ 4

การเก็บข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์

เดิมมีชาวบ้านคนหนึ่งชื่อว่า “สวัสดิ์” ได้มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ซึ่งได้ทำคุณงามความดีมาตลอด ต่อมาบุคคลนี้ได้บวชเป็นพระและได้เป็นมหาเมื่อบุคคลนี้ได้เสียชีวิตไป เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ระลึกถึงคุณงามความดีของ นายสวัสดิ์คนนี้ ชาวบ้านจึงได้ขนานนามตำบลนี้ว่า “ตำบลมหาสวัสดิ์” สืบมาจนทุกวันนี้

2. อาณาเขตและที่ตั้ง

2.1 ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล

2.2 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

2.3 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลจี้วราย และตำบลลานตากฟ้า

อำเภอพุทธมณฑล

2.4 ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบล หมอเกร็ด และตำบลบางเตย

อำเภอสามพราน

ตำบลมหาสวัสดิ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดนครปฐม ห่างจากจังหวัดนครปฐม ตามถนนสายศาลายา นครชัยศรี ประมาณ 24 กิโลเมตร โดยสามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ

3. ภูมิประเทศ

ตำบลมหาสวัสดิ์ เป็นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ 12.97 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,106 ไร่ มีลำคลองต่าง ๆ ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ได้แก่ คลองมหาสวัสดิ์ คลองโยง คลองปฏิรูป 1 คลองกำนันขาว คลองปฏิรูป 2 คลองหม่อมเจ้าเฉลิมศรี และคลองสุคติ สภาพของดินเป็นดินเหนียว อุดม น้ำได้ดี เหมาะแก่การเพาะปลูก

4. จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากร

ตำบลมหาสวัสดิ์ มีจำนวน 4 หมู่บ้าน อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล เดิมพื้นที่ทุกหมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด จำนวน 4,487 คน ซึ่งแยกเป็นชาย 2,279 คน เป็นหญิง 1,622 คน

5. ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ บ้านเรือนมีรูปแบบหลากหลาย ที่สร้างด้วยไม้ และสร้างด้วยปูน ส่วนใหญ่จะสร้างอยู่ริมคลอง มหาสวัสดิ์ และคลองโยง ตามถนนมีไม่มากอยู่ห่าง ๆ บางส่วนจะปลูกอยู่ในสวน บ้านที่สร้างอยู่ริมคลอง บางบ้านมีการสร้างเขื่อน บางบ้านไม่มีเขื่อนในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมบางพื้นที่

6. ลักษณะการคมนาคมขนส่ง มี 3 ลักษณะคือ

6.1 ทางถนนตำบลมหาสวัสดิ์ มีถนนสายหลัก ๆ คือ

ก. ถนนศาลายา - นครชัยศรี เป็นถนนลาดยาง ขนาด 2 ช่องจราจร จากอำเภอพุทธมณฑลประมาณ 7 กิโลเมตร ถึงสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ (อบต.) เป็นที่น่าสังเกตบนถนนสายนี้เมื่อถึงเขตองค์การบริหารตำบลมหาสวัสดิ์ 2 ข้างทางจะมีไม้ดอกไม้ประดับ ทั้งไม้ยืนต้น และไม้ล้มลุก ปลูกอย่างสวยงามเป็นระเบียบ โดยเฉพาะบริเวณหน้าสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ มีสวนหย่อมปลูกหญ้า ไม้ดอกไม้ประดับ บ่อปลา สวยงามสะอาด ร่มรื่น น่าแวะเยี่ยมชมเป็นอย่างยิ่ง แสดงถึงความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ถนนสายนี้ผ่านหมู่บ้านหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3

ข. ถนนเทพนิมิตร - ลานตากฟ้า ถนนสายนี้ตัดผ่านหมู่ที่ 4 บ้านคลองโยง เป็นถนนลาดยาง แต่ขรุขระมากเพราะมีรถบรรทุกวิ่งตลอด มีหมู่บ้านจัดสรรอยู่ในเขตหมู่ที่ 4 คือ หมู่บ้านเสาวลักษณ์ หมู่บ้านพฤษภา 4 พฤษภา 8 และกำลังก่อสร้างอีกหลายหมู่บ้าน แต่อยู่ในเขตตำบลศาลายา หมู่ที่ 4 อยู่ห่างจากอำเภอพุทธมณฑลประมาณ 7 กิโลเมตร สองข้างทางมีสวนมะม่วง สวนมะพร้าว สวนกล้วยไม้ นาข้าว และนาบัวเป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีสถานีนามัยมหาสวัสดิ์ และโรงเรียนบ้านคลองโยง ตั้งอยู่บนถนนสายนี้ด้วย

ค. ถนนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ - บ้านคลองโยง เป็นถนนคอนกรีตกว้างประมาณ 6 เมตร ระยะทาง 1.8 กิโลเมตร เชื่อมหมู่ที่ 2 (บ้านคลองมหาสวัสดิ์) และหมู่ที่ 4 (บ้านคลองโยง) 2 ข้างทางจะมีนาข้าว, นาบัว สวนมะพร้าว

ง. ถนนวัดสุวรรณ - บ้านศาลาติน (หมู่ที่ 3) เป็นถนนขนานกับทางรถไฟ และคลองมหาสวัสดิ์ เชื่อมระหว่างวัดสุวรรณ ตำบลศาลายากับบ้านศาลาติน ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง สร้างประมาณ 5 เมตร

6.2 ทางรถไฟมีสถานีรถไฟมหาสวัสดิ์ อยู่ใกล้กับโรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งอยู่ระหว่างสถานีศาลายากับสถานีจรัญ ซึ่งมีประชาชนนิยมใช้มากพอสมควร

6.3 คลองชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ มีคลองที่สำคัญในการติดต่อขนส่ง ดังนี้

ก. คลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังนี้

คลองมหาสวัสดิ์ เป็นคลองขุดในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มหาโกษาธิบดี (ข้า บุนนาค) เริ่มขุดในปี พ.ศ. 2398 ขุดเสร็จปี พ.ศ. 2403 ขนาดกว้าง 7 วา ลึก 6 ศอก ยาว 27 กิโลเมตรเศษ

ปัจจุบันคลองนี้กว้างไม่ต่ำกว่า 40 เมตร ลึกประมาณ 7 เมตร จุดเริ่มต้นอยู่ที่คลองบางกอกน้อย ริมวัดชัยพฤกษ์มาลา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ไปออกแม่น้ำท่าจีนตรงบริเวณศาลเจ้าสุบิน ตำบลจี่วราย อำเภอนครชัยศรี หมดเงินค่าจ้างขุดไปทั้งสิ้น 1,101 ชั่ง 10 ตำลึง ซึ่งเป็นเงินที่ตกทอดมาจากสมัยรัชกาลที่ 3 จำนวน 1,000 ชั่ง เป็นเงินพระมหาสมบัติ 100 ชั่ง และเป็นเงินธารณะ จำนวน 1 ชั่ง 10 ตำลึง (เงินธารณะ หมายถึงเงินที่มีผู้จบทำบุญให้แก่พระภิกษุ หรือบุคคลใด ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นการกุศล) ทุกระยะ 4 กิโลเมตร ทรงโปรดให้สร้างศาลาไว้ริมคลอง จำนวน 7 ศาลา สมัยนั้นเรียกกันว่า ศาลา 1 ศาลา 2 ศาลา 3 ศาลา 4 (ศาลากลาง) ศาลา 5 (ศาลาทำศพ) ศาลา 6 (ศาลายา) และ ศาลา 7 (ศาลาดิน) ปัจจุบันนี้ ทั้ง 7 ศาลา ไม่มีร่องรอยให้เห็นแล้ว แต่ยังคงมีแต่ตำนานเล่าขานกันต่อมา โดยผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีบ้านเรือนอยู่ริมคลองในสมัยนั้นเล่าให้ฟังว่า ศาลาที่ 4 อยู่ที่ตำบลศาลากลาง อ.บางกรวย จังหวัดนนทบุรี ศาลาที่ 5 ซึ่งสมัยนั้นกล่าวกันว่าเป็นศาลากู่สำหรับตั้งศพเพื่อทำพิธีฌาปนกิจ อยู่ตรงหลักกิโลเมตรที่ 15 ริมทางรถไฟสายใต้ ปัจจุบันเรียกศาลาธรรมสพน์ อยู่ในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ศาลาที่ 6 คือศาลาอยู่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล กล่าวกันว่าเป็นศาลาที่จารึกตำรายาเอาไว้ ใครผ่านไปมาก็สามารถจดจำเอาไปใช้ได้ ศาลาสุดท้ายคือศาลา 7 ศาลาดิน อยู่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล กล่าวกันว่าเป็นสถานที่ฝังศพในสมัยนั้น

ความสำคัญของคลองมหาสวัสดิ์ นอกเหนือจากเป็นคลองประวัติศาสตร์ มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและรักษาระดับน้ำในทุกฤดูกาลแล้ว ยังเป็นคลองที่ใช้น้ำไปผลิตเป็นน้ำประปาของกรุงเทพมหานคร จึงนับได้ว่าเป็นคลองที่ยังคงสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ระบบนิเวศทางน้ำที่สมบูรณ์และเป็นสถานที่ที่ท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ซึ่งมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agro Touris

ข. คลองโยง เป็นคลองที่เชื่อมระหว่างคลองทวีวัฒนา กับแม่น้ำท่าจีน ผ่านหมู่ที่ 4 บ้านคลองโยง ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ซึ่งชาวบ้านใช้ในการติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร และนครปฐม

ค. คลองปฎิรูป 1 เป็นคลองเชื่อมระหว่างคลองโยง กับคลองมหาสวัสดิ์ ใช้ในการสัญจรระหว่างหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2

ง. คลองปฎิรูป 2 เป็นคลองเชื่อมระหว่างคลองโยงกับคลองมหาสวัสดิ์ ใช้สัญจรระหว่างหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4

7. สถานภาพทางครอบครัว และทางสังคมเป็นการเสนอถึงสถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัย จะมีการศึกษาจำนวนผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้าน และสถานภาพในสังคม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลสถานภาพในครอบครัวและสังคม

ลำดับที่	เพศ	สถานภาพในครอบครัว	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่(ปี)	ระดับการศึกษาที่จบ	จำนวนที่อยู่ในบ้าน			สถานภาพในชุมชน
					ชาย	หญิง	รวม	
1	ชาย	หัวหน้า	40	ป.4	3	3	6	ผู้นำชุมชน
2	ชาย	หัวหน้า	30	ป.4	1	2	3	ผู้นำชุมชน
3	ชาย	หัวหน้า	20	ม.3	3	3	6	ผู้นำชุมชน
4	ชาย	หัวหน้า	30	ป.4	2	2	4	ผู้นำชุมชน
5	หญิง	ภรรยา	40	ป.5	3	6	9	ผู้นำชุมชน
6	ชาย	ลูก	33	ม.3	1	3	4	ผู้นำชุมชน
7	หญิง	ภรรยา	40	ป.4	1	4	5	ผู้นำชุมชน
8	ชาย	หัวหน้า	54	ม.6	3	3	6	ผู้นำชุมชน
9	หญิง	ภรรยา	40	ม.3	2	2	4	ผู้นำชุมชน
10	ชาย	หัวหน้า	48	มศ.2	2	1	3	ผู้นำชุมชน
11	ชาย	หัวหน้า	48	ปริญญาตรี	2	1	3	ผู้นำชุมชน
12	ชาย	หัวหน้า	45	มศ.5	2	2	4	ผู้นำชุมชน

จากตาราง 1 แสดงว่า

- 1. สถานภาพในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ถึง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66
- 2. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรืออยู่บ้านตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ซึ่งถือว่าเป็นคนท้องถิ่นตั้งแต่กำเนิด
- 3. ระดับการศึกษา จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ระดับมัธยมศึกษา 6 คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับปริญญาตรี 1 คิดเป็นร้อยละ 8.33
- 4. สถานภาพในสังคม ผู้ที่ให้สัมภาษณ์เป็นผู้นำท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ถึง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ซึ่งมีทั้งผู้นำการเมืองส่วนท้องถิ่น เช่น นายก อบต. และผู้นำส่วนภูมิภาค เช่น กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

8. ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการเสนาถถึงอาชีพ, รายได้, เครื่องมือประกอบอาชีพ และเป็นสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ลำดับที่	อาชีพ	เครื่องมือประกอบอาชีพ	สภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน
1	ชาวนา	- รถไถ 2 คัน - รถมอเตอร์ไซค์ 1 คัน	มีที่นาและสวนเป็นของตนเอง 35 ไร่
2	ทำสวน	- เครื่องสูบน้ำ - เครื่องฉีดยา	- มีสวน 6 ไร่ - มีบ้านเป็นของตนเอง - มีรถมอเตอร์ไซค์
3	ค้าขาย	- รถกระบะ - มอเตอร์ไซค์	- มีบ้านเป็นของตนเอง - มีที่ดิน 3 งาน
4	ทำนา	- รถไถนา - มอเตอร์ไซค์	- มีบ้านเป็นของตนเอง - ที่ดินเล็กน้อย
5	ทำนาบัว	- รถไถนา - เครื่องสูบน้ำ - เครื่องปั๊ม	- มีบ้านเป็นของตนเอง - มีที่ดินเป็นของตนเอง ประมาณ 40 ไร่
6	ทำนา ทำสวน ค้าขาย	- รถกระบะ - รถเก๋ง	- มีบ้านเป็นของตนเอง - มีที่นา 16 ไร่ สวน 20 ไร่
7	ทำงานฝีมือ ประดิษฐ์ดอกไม้	- อุปกรณ์ และเครื่อง มือรีดดอกไม้	- มีที่ดินบ้านเป็นของ ตนเอง
8	ทำสวน ค้าขาย เลี้ยงปลา	- รถไถนา - มอเตอร์ไซค์	- มีที่สวน 4 ไร่ - บ้านเป็นของตนเอง - บ่อปลา 2 บ่อ
9	ทำสวน ทำนา	- รถไถนา - เครื่องตัดหญ้า - เครื่องฉีดยา	- มีที่นา 20 ไร่ - สวน 2 ไร่ - รถยนต์, รถมอเตอร์ไซค์
10	ค้าขาย ของชำ	- รถเก๋งเพื่อไปซื้อของ	- รถเก๋ง 1 คัน - บ้านเป็นของตนเอง - ที่ดินหลวง
11	รับราชการ		- บ้านเป็นของตนเอง - มีที่ดินปลูกบ้าน
12	ปลูกป่า รับเหมาก่อ สร้างบ้าน	- รถแม็คโคร - รถ 6 ล้อ - รถเก๋ง	- มีที่ดิน 20 ไร่ - บ้านเป็นของตนเอง - รถเก๋ง

จากตาราง 2 แสดงว่า

- 1. อาชีพผู้ให้สัมภาษณ์ มีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ เช่น ทำนา ทำสวน ฯลฯ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ค้าขาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 และ รับราชการ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33
- 2. เครื่องมือประกอบอาชีพ จากตารางทุกอาชีพต่างมีเครื่องมือ อุปกรณ์ทำ เช่น รถไถ เครื่องสูบน้ำ เครื่องฉีดยา เครื่องปั๊ม เครื่องตัดหญ้า รถมอเตอร์ไซด์
- 3. สภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีสภาพเศรษฐกิจที่มั่นคง เช่น มีบ้าน มีที่เป็นของตนเอง รวมทั้งมีที่ทำกิน เช่น ที่สวน ที่นา คนละหลายไร่ ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์, รถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น

9. ด้านการเมือง

ข้อมูลด้านการเมือง เป็นการเสนอถึง การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเกิดกรณีพิพาท และการร้องเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงข้อมูลด้านการเมือง

ลำดับที่	การเลือกตั้ง	กรณีมีข้อพิพาทกัน	การร้องเรียน
1	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่เคยพลาด	ถ้าเป็นเรื่องใหญ่จะแจ้งตำรวจ แต่ทั่วไปจะแจ้งกำนันผู้ใหญ่	ไม่เคยมีการร้องเรียนใด ๆ
2	ไปเลือกทุกครั้งไม่เคยขาด	ไม่ค่อยมีปัญหาพิพาทกัน	ไม่มีการร้องเรียนอะไรเลย
3	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	แจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน บางครั้งแจ้งตำรวจ	ไม่เคยมีการร้องเรียน
4	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ไปแจ้งกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน	ไม่เคยมีเรื่องร้องเรียนใด ๆ
5	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	แจ้งผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน	ไม่มีเรื่องร้องเรียน
6	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้อาวุโส	ไม่มีการร้องเรียน
7	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน, ตำรวจ	ไม่มีการร้องเรียน
8	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน	เรื่องการเอาเปรียบกันของชาวบ้าน
9	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน	เรื่องสะพานหัก
10	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน	ไม่มีเรื่องร้องเรียน
11	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง เป็นกรรมการ กกต. ด้วย	ผู้ใหญ่บ้าน	ไม่มีเรื่องร้องเรียน
12	ไปเลือกตั้งทุกครั้ง	ผู้ใหญ่บ้าน	ไม่มีเรื่องร้องเรียน

จากตาราง 3 แสดงว่า

- 1. การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือก จะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นระดับประเทศ
- 2. กรณีมีข้อพิพาทกัน ส่วนใหญ่จะไปแจ้งผู้นำท้องถิ่นก่อน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถึง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.66 ส่วนอีก 1 คน ตอบว่าไม่เคยมีปัญหาใด ๆ
- 3. การร้องเรียนต่าง ๆ มีถึง 10 คน ไม่มีการร้องเรียนใด ๆ เลย คิดเป็นร้อยละ 83.33 อีก 2 คน ตอบว่ามีการร้องเรียนบ้าง เช่น การเอาเปรียบกันของชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.66

10. ด้านสาธารณสุข

ข้อมูลด้านสาธารณสุข เป็นการเสนอถึง สถานที่รักษาพยาบาล โรคประจำตัว น้ำกินน้ำใช้ ดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อมูลด้านสาธารณสุข

ลำดับที่	สถานที่รักษาพยาบาล	โรคประจำตัว	น้ำกินน้ำใช้
1	ไปโรงพยาบาลส่วนใหญ่ มีบางครั้งที่ไปอนามัย	โรคหัวใจ โรคเบาหวาน	น้ำฝน มีโอ่งเก็บไว้ น้ำประปาไว้ใช้
2	ไปโรงพยาบาล บางครั้งซื้อยากินเอง	ไม่มีโรค	น้ำฝนไว้ดื่ม น้ำประปาไว้ใช้
3	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำบาดาล, น้ำประปา และ น้ำบาดาล น้ำคลอง
4	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำฝน, น้ำคลอง
5	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำฝน, น้ำบาดาล
6	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำประปา, น้ำคลอง
7	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำฝน, น้ำประปา
8	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	เบาหวาน	น้ำประปา, น้ำถัง(กรอง) น้ำฝน
9	ไปอนามัย	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำฝน, น้ำบาดาล
10	ไปโรงพยาบาลพุทธมณฑล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำฝน, น้ำบาดาล น้ำคลอง
11	ไปอนามัย, โรงพยาบาล	ไม่มีโรคประจำตัว	น้ำบาดาล
12	ไปโรงพยาบาลประจำอำเภอ	เบาหวาน	น้ำบาดาล

จากตาราง 4 แสดงว่า

1. สถานที่ที่ไปรับการรักษาพยาบาล ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อเกิดการเจ็บป่วย จะไปรักษาที่โรงพยาบาล และสถานีนามัย ถ้าเป็นหนักจะไปโรงพยาบาล แต่ถ้าเล็กน้อยจะไปอนามัย แต่บางหมู่บ้านจะไปโรงพยาบาล เป็นส่วนใหญ่ เพราะสถานีนามัยตั้งอยู่ที่หมู่ 4
2. โรคประจำตัว ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีโรคประจำตัว 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 อีก 3 คน เป็นโรคเบาหวาน และโรคหัวใจ คิดเป็นร้อยละ 25.00
3. น้ำกินน้ำใช้ ส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนดื่ม น้ำประปาใช้ในการชำระล้าง และน้ำคลองใช้ในการเกษตรกรรม มีบางครัวเรือนที่อยู่ริมคลอง อาจจะใช้ น้ำคลองชำระล้างในบางกิจกรรม ส่วนน้ำบาดาลก็จะสูบขึ้นมาทำน้ำประปาหมู่บ้าน

11. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเสนอเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน การดูแลแหล่งน้ำ การใช้ยากำจัดศัตรูพืช การดูแลต้นไม้ การได้รับรางวัล พื้นที่สีเขียว ผู้ที่เป็นหลักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดูแลพืชในการเพาะปลูก การดูแลพืชพรรณที่ปลูก การมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาของครอบครัว สภาพปัญหาของสังคม ผลการศึกษาปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ข้อมูลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	การรักษาความสะอาดบ้านเรือน	การดูแลแหล่งน้ำ	การใช้ยากำจัดศัตรูพืช	การดูแลต้นไม้ส่วนรวม	ปัจจัยทำให้ได้รางวัลพื้นที่สีเขียว	ผู้ที่เป็นหลักในการอนุรักษ์	การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์	การดูแลดินเพาะปลูก	การดูแลพืชผลที่ปลูก	การมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์	สภาพปัญหาในครอบครัว	สภาพปัญหาในสังคม
1.	ดูแลกันเองบ้างครั้ง สาธารณสุขแนะนำ	อบต.ดูแลและเชิญชวนช่วยกัน	การใช้ยาสารเคมีลดการใช้ลงแล้ว ยังใช้ยาฆ่าหญ้าอยู่	อบต. เป็นส่วนใหญ่ มีกรรมการงค์ให้ปลูก อบต. เป็นผู้ดูแล	กำนันผู้ใหญ่บ้าน อบต. ทราบว่าเป็นตำบลสีเขียว, ห้ามสร้างโรงงาน	อบต.	แต่เดิมมีส่วนร่วม ปัจจุบัน อบต. ดูแลทั้งหมด บ่อยครั้งมีการร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งขยะ ช่วยเก็บ ไม่ค่อยไปเก็บเขา	ยังมีการใส่ปุ๋ยคอกบ้าง, สารเคมีบ้าง ใส่ปุ๋ยเคมีอยู่บ้าง บางคนเขาไม่ใส่	ดูแลโดยใส่ปุ๋ยบำรุง เช่น ปุ๋ยเม็ด (ปุ๋ยสารเคมี) ใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงโดย ฆ่าหญ้า	ไม่ค่อยมีส่วนร่วมแต่เป็นโครงการของอบต. เป็นเรื่องอบต. ที่เขาทำ	ไม่มีปัญหาอะไร	ไม่มีปัญหา เพราะบ้านมีความอุดมสมบูรณ์ มีความสงบเรียบร้อยดี
3.	ทำเอง	ช่วยกันลอกลำคลอง บางครั้ง	ยังใช้ยาฆ่าหญ้า รื้อว่าดีแต่ทำยังไม่แพร่หลาย	อบต.	อบต. เป็นส่วนใหญ่	อบต.	ไม่ค่อยมีส่วนร่วม อบต. มีงบมาก	ยังใช้ปุ๋ยเคมี แต่ไม่สามารถใช้ปุ๋ยชีวภาพได้	ยังใส่ปุ๋ยเคมี	ไม่ค่อยสนใจ เพราะบางคนไม่ใช้พืชของตนเอง	ไม่มีปัญหาอะไร	น้ำไม่พอใช้ ไฟดับบ่อย ๆ

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การร้กษา ความสะอาด บ้านเรือน	การดูแล แหล่งน้ำ	การใช้ยา กำจัด ศัตรูพืช	การดูแล ต้นไม้ ส่วนรวม	ปัจจัยทำให้ ได้รางวัลพื้นที่สีเขียว	ผู้ที่เป็นหลัก ในการ อนุรักษ์	การเข้าร่วม กิจกรรม อนุรักษ์	การดูแลดิน เพาะปลูก	การดูแลพืช ผลที่ปลูก	การมีส่วนร่วม ในโครงการ อนุรักษ์	สภาพ ปัญหา ในครอบครัว	สภาพ ปัญหา ในสังคม
4.	ทำเอง, เผา ขยะ	เก็บขยะ หน้าบ้าน ตนเอง ริมคลอง	ฉีดสารเคมี อยู่	อบต. ส่วนรวม	ไม่ทราบ	ผู้ใหญ่ในบ้าน พาทำบาง ครั้ง	ไม่ค่อยมีส่วน ร่วม	ไถดินแล้วจะ ฉีดยาคุมไว้ ก่อน	ใส่ปุ๋ยเคมี	ไม่มีส่วนร่วม ในโครงการ เลย	ไม่มีปัญหา	ไม่มี
5.	ทำเอง เก็บ มาเผา	เก็บเอง บ้าง เวลา มีขยะ ส่วนใหญ่ อบต. ดู แล	ใช้ยาฆ่า แมลงที่เป็น สารเคมี	อบต. ส่วนรวม	ไม่ทราบแต่ ทุกคนดูแล สวนอย่างดี	ผู้ใหญ่ในบ้าน อบต.	ไม่ได้เข้าร่วม	ไถ, สบู่, ตากหน้าดิน	ใส่ปุ๋ยเคมีอยู่	ไม่มีส่วนร่วม	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
6.	ดูแลกันเอง	อบต. เป็นส่วน ใหญ่	เป็นแกน หลักในการ ลดการใช้ สารเคมีมา ใช้อื่นๆแทน	อบต. และ ช่วยกัน บ้าง	อบต.เป็น ส่วนใหญ่	อบต.และ ชาวบ้าน	มีการรณรงค์ ให้ทำความ สะอาดคลอง	ไปอบรมการ ลดปุ๋ยเคมีลง	เป็นตัวอย่าง ในการดูแล พืชผล โดย ไม่ใส่สารเคมี	ประชุมถาม ความเห็น ของชาวบ้าน	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การรักษา ความสะอาด บ้านเรือน	การดูแล แหล่งน้ำ	การใช้ยา กำจัด ศัตรูพืช	การดูแล ต้นไม้ ส่วนรวม	ปัจจัยทำให้ ได้รางวัลพื้น ที่สีเขียว	ผู้ที่เป็นหลัก ในการ อนุรักษ์	การเข้าร่วม กิจกรรม อนุรักษ์	การดูแลดิน เพาะปลูก	การดูแลพืช ผลที่ปลูก	การมีส่วนร่วม ในโครงการ อนุรักษ์	สภาพ ปัญหา ในครอบครัว	สภาพ ปัญหา ในสังคม
7.	เก็บและเผา เอง	- มีการ รณรงค์ บ้างในวัน คึกฤๆ - ชาว บ้านช่วย กัน	ยังเห็นว่ามี การใช้สาร เคมี	อบต. อบต.	การร่วมมือ ของชาว บ้าน และผู้ นำเข้มแข็ง	อบต.ผู้นำ ชุมชน	ไปอบรมที่ ม. มหิตล บ้าง และนำมา ขยายแนวคิด	ใส่ปุ๋ยเคมีบ้าง	ยังมีการใส่ ปุ๋ยเคมีอยู่	ไปอบรมมา แล้ว เข้าร่วม ประชุม	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
8.	เก็บเอง เผา ตามความ เหมาะสม	ร่วมกัน กำจัดขยะ ตาม แหล่งน้ำ บาง โอกาส	ยังใช้สาร เคมีในการ ทำเกษตร	อบต.	ผู้นำระดับ ต่าง ๆ	อบต.	ทาง ม.มหิตล มาแนะนำ	ใส่ปุ๋ยเคมีอยู่ บ้าง	ใช้ปุ๋ย เพื่อ เพิ่มผลผลิต	ร่วมประชุม เสนอ อบต.	ไม่มี บาง ครั้งงานมาก เกินไป	ไม่มีปัญหา
9.	เก็บขยะ, เผาเอง	เก็บสระ บาง โอกาส	ยังใช้สาร เคมี	อบต.	ผู้นำกลุ่ม ผู้ นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้าน	เชิญชาวชาว บ้านเข้าร่วม ทำกิจกรรม	ใส่ปุ๋ยหมัก แรก ๆ ไม่ ค่อยได้ผล	การใช้ปุ๋ย หมัก มูลไก่	เป็นผู้จัดโครงการ การรัก คลองมหา สวัสดิ์	ไม่มีปัญหา	- ความ ชุ่มเฟีย - ขาดความ ประมาณใน การทำงาน

ตาราง 5 (ต่อ)

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	การรรักษาความสะอาดบ้านเรือน	การดูแลแหล่งน้ำ	การใช้ยากำจัดศัตรูพืช	การดูแลต้นไม้ส่วนรวม	ปัจจัยทำให้ได้รางวัลพื้นที่สีเขียว	ผู้ที่เป็นหลักในการอนุรักษ์	การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์	การดูแลดินเพาะปลูก	การดูแลพืชผลที่ปลูก	การมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์	สภาพปัญหาในครอบครัว	สภาพปัญหาในสังคม
10.	เก็บ, เผา, ผึ่งเอง	ร่วมแรงเก็บสระบ้าง	กำลังรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมี	อบต.	ผู้นำชุมชนกฎหมายห้ามสร้างโรงงาน	ชาวบ้านกรรมการหมู่บ้าน	เก็บผักตบชวาขอแรงชาวบ้าน	ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยหมัก	ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	คิดโครงการปลูกต้นไม้ใหญ่หมูแรก	ไม่มีปัญหา	- ถนนขรุขระ มีรถบรรทุกมาก
11.	ครอบครัวช่วยกัน	แนะนำผู้ปกครองช่วยดูแลความสะอาด	ยังมีการใช้สารเคมีแต่ให้ความรู้เขา	ให้มีการดูแลปลูกในโรงเรียน	ผู้นำชุมชน	ทุกฝ่ายร่วมกัน ผู้นำประชาชน	เชิญชวนผู้ปกครองในโอกาสสำคัญๆ	แนะนำนักเรียนและผู้ปกครอง	ทุกคนในโรงเรียนลดใช้ปุ๋ยเคมี	โครงการธนาคารขยะให้นักเรียนทำกัน	ไม่มี	- มีบ้างเรื่องยาเสพติดแต่ตอนนั้นลดลงแล้ว - สังคมเปลี่ยนแปลง
12.	ดูแลกันเอง	มีการจ้างลูกจ้างดูแลคลอง	ลดการใช้สารเคมีน้อยลง	พนักงาน อบต.	หน่วยราชการ อบต. ประชาชน	อบต. กำนันผู้ใหญ่บ้าน	- ประชาชนให้ความร่วมมือ - อบต. แนะนำ	พยายามลดสารเคมีลงมากแล้ว	มีการฉีดยาฆ่าแมลงบ้าง	โครงการปลูกต้นไม้ใหญ่รักษาสิ่งแวดล้อม	ไม่มี	มีการแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคบ้าง

จากตาราง 5 แสดงว่า

11.1 การรักษาความสะอาดของบ้านเรือน จากการศึกษาพบว่า ทุกคนรักษาความสะอาดบ้านเรือนเอง เช่น เช็ดถูบ้าน เก็บขยะ นำไปเผา ไปฝังเองทั้งหมด ในบริเวณที่ดินของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 และตอบว่าทางชุมชนยังไม่มีรถขนขยะ หรือถังขยะ ให้ต่างคนต่างช่วยกันในการดูแล

11.2 การดูแลแหล่งน้ำ จากการศึกษาพบว่า มีความหลากหลาย เช่น ถ้าเป็นคลองใหญ่ ทางกรมชลประทานจะดูแลในเรื่องการเก็บขยะ และผักตบชวา ส่วนตามคลอง ชอย ทาง อบต. จะจ้างคนงานดูแล เก็บให้สะอาดอยู่เสมอ เพราะคลองชอย เป็นแหล่งท่องเที่ยว การเกษตรที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ตามบ้านเรือนที่อยู่ติดริมคลองจะดูแลหน้าบ้านของตนเอง เมื่อมีขยะมากก็จะเก็บกันไปเผา หรือฝัง บางโอกาสมีการร่วมแรง รณรงค์ในการลอกคูคลอง เช่น เก็บผักตบชวาขึ้น, ในโอกาสวันสำคัญๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสิ่งแวดล้อม

11.3 การใช้ยากำจัดศัตรูพืช จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ยังมีการใช้ยากำจัดศัตรูพืชที่เป็นสารเคมี ถึงร้อยละ 100 แต่มีการรณรงค์ลดการใช้ลงได้มาก และหันมาใช้ยาอื่นแทน เช่น สารชีวภาพ แต่ยังไม่แพร่หลาย ดังเหตุผลที่ว่าสารชีวภาพออกฤทธิ์ช้า และได้ผลน้อย อย่างไรก็ตามทุกคนรู้ว่า หากใช้ไปนาน ๆ จะดีขึ้นเอง แม้จะได้ผลช้าก็ตาม และเห็นว่าสารเคมีเป็นพิษ เป็นภัยต่อชีวิต

11.4 การดูแลต้นไม้ส่วนรวม จากการศึกษาพบว่า ตามถนนสายต่าง ๆ แม้แต่ริมคลองจะมีการปลูกไม้ เพื่อให้ร่มรื่น สวยงาม เช่น ต้นอินทนิล ตะแบก ฯลฯ ส่วนใหญ่ทาง อบต. จะปลูกและดูแลบำรุงรักษา แต่มีบางบ้าน ช่วยดูแลให้บ้าง ตรงบริเวณหน้าบ้านเขา บางต้นโตมาก แต่บางต้นก็แคระแกรน เพราะในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมทำให้ไม้บางชนิดทนต่อน้ำท่วมไม่ได้ อาจจะตาย และเฉาไปบ้าง ซึ่งทาง อบต. พยายามหาต้นไม้ที่ทนน้ำได้ เช่น ต้นอินทนิล เป็นต้น

11.5 ปัจจัยทำให้ได้รับรางวัลพื้นที่สีเขียว ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญถึง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ไม่ทราบ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 และตอบว่าประชาชนให้ความร่วมมือ และเป็นเขตห้ามสร้างโรงงาน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66

11.6 ผู้ที่เป็นหลักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ทุกคนตอบว่าผู้นำชุมชน เป็นหลัก เช่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และประชาชน ร่วมกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 100

11.7 การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ จากการศึกษาพบว่า มีความหลากหลาย เช่น แต่เดิมมีส่วนร่วมมากในการดูแล สิ่งแวดล้อมแต่พอมี อบต. แล้วจะคิดว่าเป็นเรื่องของ อบต. นอกจากการปลูกต้นไม้ในโอกาสวันสำคัญๆ แต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยทิ้งขยะ บางคนได้รับการอบรมเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจาก ม.มหิดล บางคนเชิญชวนให้ช่วยกัน เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน และนายก อบต. จะบอกผู้ปกครอง นักเรียน และชาวบ้าน ให้ช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ที่ไร่นา สวน ก็ควรให้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมให้มากด้วย

11.8 การดูแลดินเพาะปลูก จากการศึกษาพบว่า ยังมีการใส่ปุ๋ยเคมีบ้างร่วมไปกับการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยชีวภาพ บางรายได้ไปอบรมการทำและการใช้ปุ๋ยชีวภาพมาเพื่อเผยแพร่ความคิด เพราะทุกคนต่างก็ตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมี แต่ขณะเดียวกัน ก็พยายามลดการใช้สารเคมีอย่างมาก การใช้ปุ๋ยชีวภาพจะมีผลดีในระยะยาว

11.9 การดูแลพืชผลที่ปลูก จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะบำรุงโดยการใส่ปุ๋ยเคมี และฉีดสารเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิตได้แน่นอน จึงยังใช้กันอยู่ ชาวบ้านเชื่อว่าหากส่วนใหญ่เขาใส่กัน ลำพัง 1-2 รายไม่ใส่ก็จะทำให้ แมลงมาลงที่ของตนเอง ซึ่งจะเสียหายมาก

11.10 การมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์ จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นโครงการของ อบต. เป็นหลัก บางรายมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ เช่น มีการเข้าร่วมประชุมบ้าง หรือคิดโครงการเองบ้าง เช่น ผู้อำนวยการ, นายก อบต., ผู้ใหญ่บ้าน

11.11 สภาพปัญหาครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาภายในครอบครัว ถึง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100

11.12 สภาพปัญหาในสังคม จากการศึกษาพบว่า น้ำไม่พอใช้ ไฟฟ้าดับบ่อย ๆ ถนนขรุขระจากระบบรถบรรทุกวิ่ง คนส่วนใหญ่ฟุ่มเฟือย ขาดงบประมาณ และมีการแบ่งกลุ่มบ้าง

กิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่นในตำบลมหาสวัสดิ์ ประจำปี 2544 จำนวน 10 กิจกรรม ดังนี้

1. ศูนย์เยาวชนตำบลดีเด่น (ศยต.) ได้แก่ ศูนย์เยาวชนตำบลมหาสวัสดิ์ ที่ทำการศูนย์เยาวชนตำบล หมู่ที่ 2

2. คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลดีเด่น (กพสต.) ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) ที่ทำการ กพสต. หมู่ที่ 2

3. ครอบครัวพัฒนาดีเด่น ได้แก่ นายสุพจน์ ทองทับทิม หมู่ที่ 2

4. หมู่บ้านปลอดยาเสพติดดีเด่น ได้แก่ บ้านคลองมหาสวัสดิ์ หมู่ที่ 2

5. หมู่บ้าน กข.คจ. ดีเด่น ได้แก่ บ้านศาลาดีน หมู่ที่ 3

6. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่น ได้แก่ บ้านคลองมหาสวัสดิ์ หมู่ที่ 2

7. หมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนดีเด่น ได้แก่ บ้านศาลาดีน หมู่ที่ 3

8. กลุ่มอาชีพดีเด่น ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลผลิตเกษตร หมู่ที่ 3

9. ผู้นำอาชีพก้าวหน้าดีเด่น ได้แก่ นางเหม่ม แก้วไทรท้วม หมู่ที่ 3

10. การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น (ตำบลเขียวขจีดีเด่น) ได้แก่ ตำบลมหาสวัสดิ์

ผลการดำเนินงานตำบลเขียวขจี

1. การดำเนินงานปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และต้นไม้ ดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ผล ตามบริเวณบ้าน คิดเป็นร้อยละ 64 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล
- 1.2 ส่งเสริมการปลูกต้นไม้สองข้างถนน สายหมู่บ้าน หมู่ที่ 1-4 ตำบลมหาสวัสดิ์ ระยะทาง 3,700 เมตร จำนวน 945 ต้น เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ
- 1.3 จัดทำป้ายรณรงค์ปลูกต้นไม้บริเวณถนนสายหมู่บ้าน จำนวน 4 ป้าย

2. การดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

- 2.1 จัดทำป้ายคำขวัญต่างๆ ในการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน จำนวน 3 ป้าย
- 2.2 ร่วมกำจัดผักตบชวา และวัชพืชในลำคลองมหาสวัสดิ์ และลำคลองหม่อมเจ้าเฉลิมศรี ให้สะอาด ระยะทาง 1,500 เมตร เพื่อให้การสัญจรการท่องเที่ยวด้านการเกษตร สะดวกมากขึ้น

3. การพัฒนาสภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน ตำบลให้มีความสะอาดปราศจากขยะ และมลพิษ ดังนี้

- 3.1 ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนและบริเวณให้เป็นระเบียบถูกสุขลักษณะคิดเป็นร้อยละ 85.54 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (จากข้อมูล จปฐ. ข้อ 16 ปี 2543)
- 3.2 ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น หรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะและสารพิษ คิดเป็นร้อยละ 97.88 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (จากข้อมูล จปฐ. ข้อ 17 ปี 2543)
- 3.3 ครัวเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมการป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 100 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (จากข้อมูล จปฐ. ข้อ 39 ปี 2543)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน และแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้นำชุมชนที่เป็นหลักของชุมชน และชาวบ้านจำนวน 12 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนตัว ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการเมือง ด้านสาธารณสุข และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ศึกษาจากนักวิจัยอื่น ๆ ได้แก่ กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540 : 145-150) ประพิน ไชยคำภา (2542 : 78-80) ศรัณย์รัฐ นิลชาติ (2545 : 98-107) และ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2542 : 153-161) และนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระดับการศึกษาและสถานภาพในสังคม

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลด้าน เศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ เครื่องมือใช้ประกอบอาชีพของครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเมือง ได้แก่ การเลือกตั้ง กรณีมีข้อพิพาท การร้องเรียนต่าง ๆ

ตอนที่ 4 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านสาธารณสุข ได้แก่ สถานที่ที่ไปรักษาพยาบาล โรคประจำตัว น้ำกิน น้ำใช้ในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การดูแลความสะอาดของบ้านเรือน การดูแลแหล่งน้ำ การใช้ยากำจัดศัตรูพืช การดูแลพืชพรรณส่วนรวม การได้รับรางวัลพื้นที่สีเขียวดีเด่น ผู้ที่เป็นหลักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดูแลดินในการเพาะปลูก การบำรุงรักษาพืชที่ปลูก โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาในครอบครัว สภาพปัญหาในชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการศึกษาภาคสนาม โดยใช้การศึกษา 2 วิธี คือ

3.1 การใช้แบบสัมภาษณ์ แบบที่มีโครงสร้าง และแบบที่ไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 10 คน และชาวบ้าน 2 คน

3.2 การสังเกต สัมภาษณ์สภาพทั่ว ๆ ไปของชุมชนด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม

หลังจากได้ข้อมูลแล้ว นำมาวิเคราะห์ แจกแจง แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนา วิเคราะห์ ผลการวิจัยพอสรุปได้ ดังนี้

1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ของตำบลมหาสวัสดิ์ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อนี้ พบว่าเป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติมาก เพราะมีความเขียวขจีอยู่ทั่วไป ทั้งจากพืชพรรณการเกษตร เช่น มะม่วง ส้มโอ มะละกอ กล้วย นาข้าว นาบัว และพืชที่ปลูกให้ความร่มรื่นตามริมถนน ริมคลอง เช่น ต้นตะแบก ต้นอินทนิล เป็นต้น นอกจากนี้ยังอยู่ท่ามกลางสายน้ำที่สำคัญ ๆ เช่น คลองมหาสวัสดิ์ คลองโยง ซึ่งเป็นคลองสายหลัก ๆ ที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำท่าจีน กับแม่น้ำเจ้าพระยา และยังมีคลองซอยอีก 2 คลองนี้เชื่อมระหว่างคลองมหาสวัสดิ์กับคลองโยง คือคลองปฏิรูป 1 และคลองปฏิรูป 2 โดยเฉพาะการทำนาบัวของชุมชนหมู่ที่ 3 ริมคลองปฏิรูป 1 และ 2

2. การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 ปรากฏว่าแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นทุกคนในชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการดูแลไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมา เช่น เรื่องขยะ ทุกครัวเรือนจะดูแลความสะอาด เก็บกวาดเผา และฝังกันเอง บ้านที่อยู่ริมคลอง เมื่อพบขยะก็จะจัดการเก็บขึ้นจากแหล่งน้ำ

เรื่องต้นไม้ บางบ้านมีสวนผลไม้ ก็จะดูแลให้เรียบร้อย ต้นไม้ริมทางที่มีการปลูกกันในโอกาสสำคัญ ๆ ก็จะช่วยบำรุงรักษา แต่ระยะหลังเป็นงานหลักของ อบต. ซึ่งจะดูแลรับผิดชอบ เรื่องดิน ส่วนใหญ่จะตระหนักในเรื่องการใช้ปุ๋ยปุ๋ยเคมีว่ามีพิษภัยมาก ซึ่งจะพยายามลดการใช้ลงให้มาก หันไปใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน

โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้กำหนด เช่น กำหนดผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. ผู้นำเหล่านั้นจะเป็นหลักในการชักชวน หรือนำ เช่น การรณรงค์รักษาความสะอาดของคลองต่าง ๆ การชักชวนให้ชาวบ้านมาร่วมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ ฯลฯ นายก อบต. สำคัญมาก เพราะได้จัดโครงการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ บริเวณที่ทำการ อบต. ซึ่งอยู่ริมถนนสายศาลายา – นครชัยศรี มีการจัดสวนหย่อม สะอาด สวยงามเป็นที่ชื่นชมของผู้สัญจรผ่านไปมา และโครงการปลูกต้นไม้ ให้ความร่มรื่น ริมถนนทุกสายในตำบลมหาสวัสดิ์

มีการปลูกพืชปลอดสารพิษเป็นแบบอย่าง เช่น การปลูกผักกะเจต ของนายวันชัย สวัสดิ์แดง โดยไม่ใส่ปุ๋ยเคมี ซึ่งเขาเป็นเกษตรกรที่ได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี และจะเป็นแกนหลักในการทำเพื่อให้ชาวบ้านได้ทำตาม ในอนาคตชุมชนนี้คงจะเลิกการใช้สารเคมีในที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยจะได้นำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การที่ชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี เช่น มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มีดินเป็นที่ราบลุ่ม ย่อมเอื้อต่อสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนัส สุวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในท้องถิ่น มีความพร้อมสูงในการทำให้สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น มีพืชพรรณ นานาชนิด เจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ เพียงแต่คนในชุมชนตระหนัก และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่เป็นดินและน้ำ ช่วยกันดูแลไม่ให้คุณภาพเสื่อมลง และมีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจให้หลายชนิดมากขึ้น ทั้งพืชยืนต้น พืชล้มลุก คงจะทำให้เป็นพื้นที่สีเขียว และมีความร่มรื่นตามโครงการปลูกไม้ยืนต้นตามริมถนนของ อบต.

ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปรากฏว่า ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลไม่ให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม เช่นเรื่อง ขยะ เรื่องดินเสื่อม เรื่องคุณภาพน้ำ เรื่องพืชพรรณไม้ เป็นต้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชน หรือสมาชิกกลุ่ม เช่น กรรมการหมู่บ้าน จะเป็นหลักหรือเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ เปียผ่อง (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มหรือผู้นำจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกหรือผู้นำกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์ พบว่า สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์มีความเขียวขจีของพืชพรรณตามคลอง และตามถนนต่าง ๆ ไม่พบขยะมูลฝอย แต่จะพบต้นผักตบชวาอยู่ทั่วไปในคลองหลัก ๆ ควรที่จะมีการประสานหรือมีหน่วยงานคอยกำจัดให้ได้ตลอดเวลา เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวตลอด
2. แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนและผู้นำมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีกิจกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้บ่อย และที่

สำคัญเวลาจะทำโครงการอะไร ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้มาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำจะต้องร่วมมือกัน ทั้งกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, กรรมการ อบต.

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติของชุมชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในโอกาสต่อไป ควรศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เช่น

1. บทบาทของ อบต. ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
2. โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ชาวบ้านต้องการ และมีส่วนร่วมได้มาก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ. (2538). นครปฐมศรีทวารวดี. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2544). แนวทางและหลักการการคัดเลือกกิจกรรมตำบลดีเด่น.
(แผ่นพับ).
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2545). สิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม. นครปฐม : กองส่งเสริม
และเผยแพร่.
- เกษม จันท์แก้ว. (2544). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. (2545). หนึ่งปีหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน.
- จินตนา ศรีนุกุล. (2535). พฤติกรรมทึบขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จำเนียร ศิลปอาชา. (2540). การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและ
รักษาทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
(วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- ชำนาญ ประทุมสินธ์. (2536). สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ประสานมิตร.
- จิโรจน์ ศิริวัฒนา. (2543). พฤติกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมกรณีเฉพาะกรณีพฤติกรรม
นายทหารชั้นประทวน ที่พักอาศัยบ้านพักทางราชการบริเวณหนองไผ่ล้อม อำเภอ
เมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (สังคมวิทยาการพัฒน). ขอนแก่น :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถ่ายเอกสาร.
- ชลธิชา ตั้งอัน. (2534). ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติของแม่บ้านในการทำขยะมูลฝอย
และสิ่งปฏิกูล : กรณีศึกษาครัวเรือน ริมคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เชน ชื่นชีวา. (2538). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชนบทศึกษา
เฉพาะกรณี อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2539). จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์.

- ดวงเดือน วณิชาชีวะ. (2538). ความรู้เจตคติและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ดิน และน้ำของ
นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม เขตการศึกษา 5.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิศากร ธรฤทธิ์. (2544). ภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรในเขตลุ่มน้ำชั้น
ที่ 1 กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่แดง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2544). ทูทางเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของอำเภอพุทธ
มณฑล. นครปฐม : สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน.
- นาท ตันตวิรุพห์. (2528). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการบริหารทรัพยากร. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2536). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและ
ฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2522). ทศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พินิจ โคตะการ. (2542). ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอำนาจเจริญ
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภูมิศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิพิธ พุ่มแก้ว. (2532). บทบาทของกรมพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. ปริญญาานิพนธ์
ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- ไพรัช เตชะรินทร์. (2521). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เพลินพิศ ธรรมรัตน์. (2542). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบัน
ราชภัฏสกลนคร.
- พิเศษ สมิตานนท์. (2539). ความรู้และการปฏิบัติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานต้อนรับ
รับบนเครื่องบินสายการบินไทย และสายการบินเจแปนแอร์ไลน์. วิทยานิพนธ์.
ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.

- ภัทรา นิคมานนท์. (2538). *การประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- มนัส สุวรรณ. (2531). *การให้ความรู้ความเข้าใจระดับตำบล ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วิชาญ มณีโชติ. (2535). *พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วินัย วีระพัฒนานนท์ และคณะ. (2542). *รายงานวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษา และเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครนายก*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วินัย วีระพัฒนานนท์ และปานชื่น สีพันผ่อง. (2539). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : ส่องสยาม.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2541). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข อาเซียน.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2537). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร กิตติสุขเจริญ. (2543). *นครปฐม*. กรุงเทพฯ : องค์การกรุงสุภา.
- สาคร ถือเจริญ (2524). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2545). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549)*. กรุงเทพฯ : สำนัก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายก. (2522). *แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : เจริญผลการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพุทธมณฑล. (2544). *กิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่นประจำปี 2544 ตำบลมหาสวัสดิ์ นครปฐม*. ม.ป.พ.
- สุภางค์ จันทวานิช และกัญญา ลินทรัดนศิริกุล. (2540). *แนวทางการศึกษาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยฯ.
- สบสุข ลีละบุตร. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา : เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และเอนกกุล กริแสง. (2522). *หลักเบื้องต้นของการวัดผลการศึกษา*.

พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

สุวิมล ภัคดีพิบูลย์. (2535). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครที่*

มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สุวิทย์ เปี่ยม่อง. (2538). *บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ*

และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อำนวยการวิทย์ ชูวงศ์. (2525). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2522). *ภูมิศาสตร์ชนบท*. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร วิโรฒ มหาสารคาม.

Jacoby, Louis R. (1972, January). "Perception of Environmental Quality in the city of

Detroit : concern about Noise, Air and Water Pollution as a Junction of exposure to pollutants," *Dissertation Abstracts International*.

Yount, Jame R. (1989, January). "A Study of the Factors Influencing Environmental

Attitude Defensibility and Cognitive Reasoning Level," *Dissertation Abstract International*. 35 (8) : 4883A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์

บันทึกข้อความ

73

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ 3423

วันที่ 23 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม" โดยมี รองศาสตราจารย์สมชาย ชูชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สรณ ภู่งง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ให้ นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/3๙21

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒3 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายอำเภอพุทธมณฑล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม" โดยมี รองศาสตราจารย์สมชาย ชูชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายอำนาจ ประดิษฐ์ดวง พัฒนาการอำเภอ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ให้ นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2430065 ต่อ 4104, 5109

ที่ ทม 1012/ 3922

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔3 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม" โดยมี รองศาสตราจารย์สมชาย ชูชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายนรบดี ขยันหา ปลัด อบต. เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ให้ นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2430065 ต่อ 4104, 5109

ที่ ทม 1012/3441

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔.3 เมษายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการวิจัย

เรียน ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม" โดยมี รองศาสตราจารย์สมชาย ชูชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ประชาชนหมู่ที่ 1 - 4 จำนวน 88 คน ตอบแบบสัมภาษณ์การศึกษาการปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2430065 ต่อ 5108-9

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบ

คลองมหาสวัสดิ์

คลองปฎิรูป

ไม้ยืนต้นริมถนน

ไม้ดอกไม้ประดับริมถนน

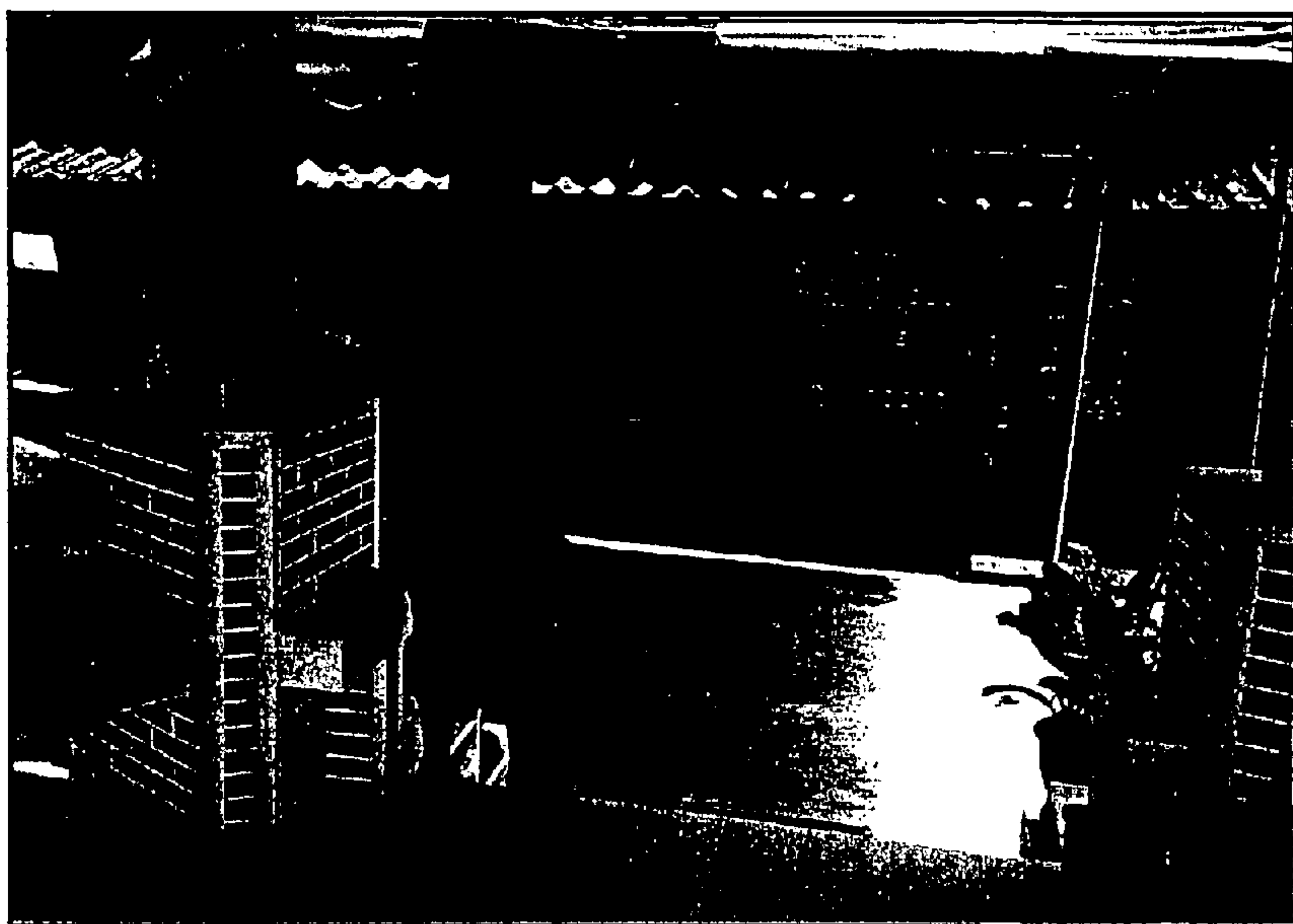
โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์

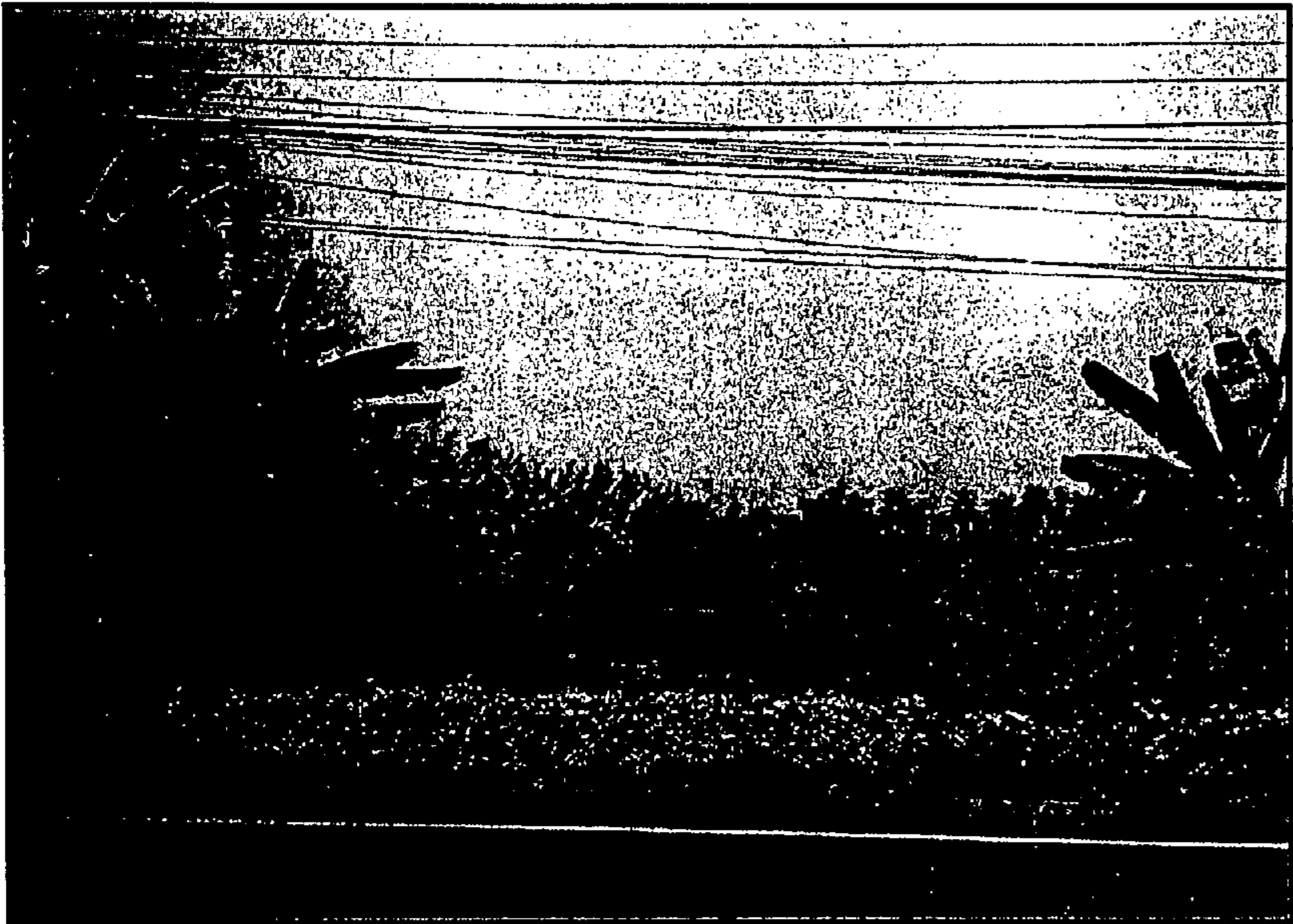
โรงเรียนบ้านคลองโยง

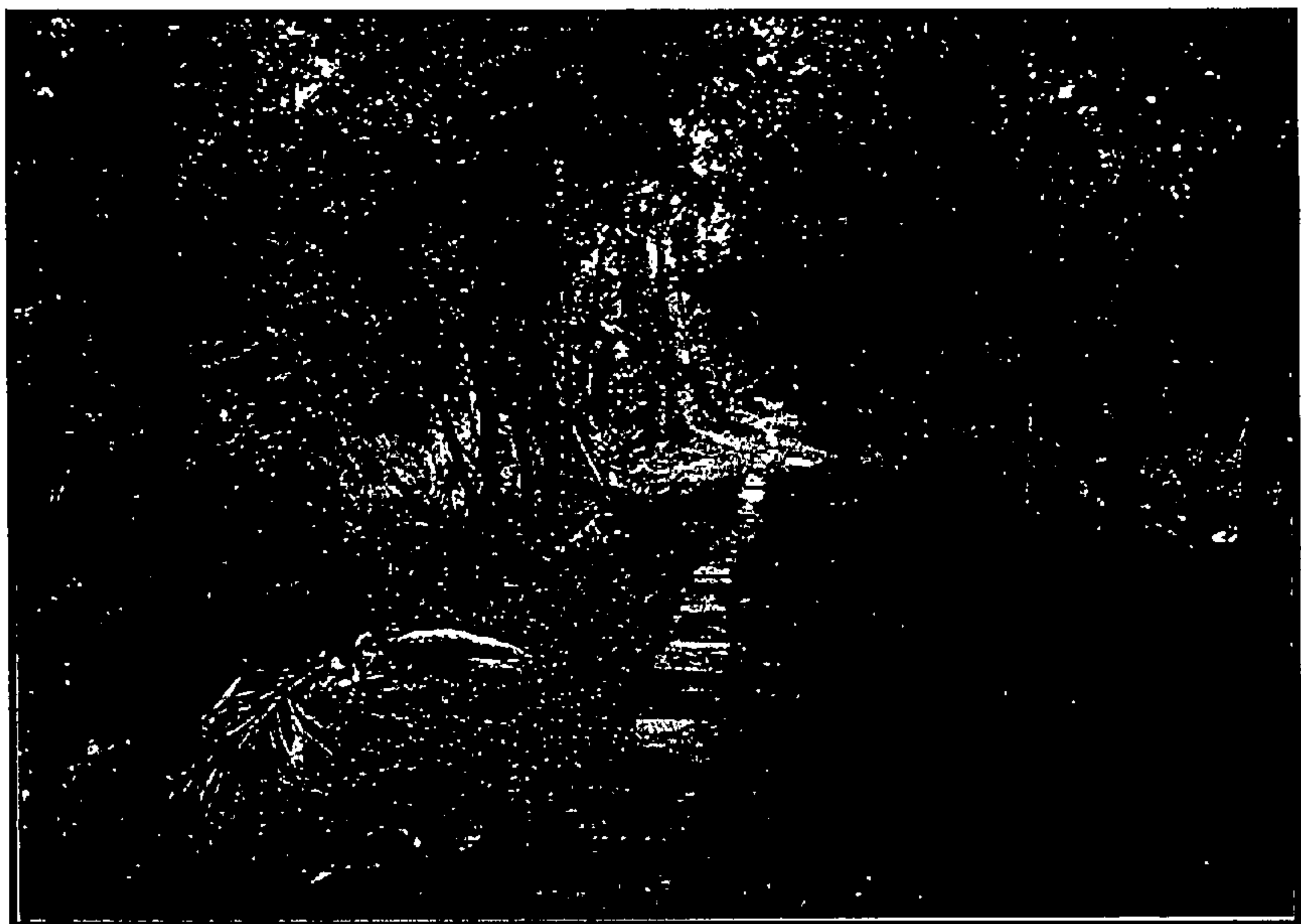
สถานีอนามัย

ร้านค้าในหมู่บ้าน

สวนกล้วย

สวนส้มโอ

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวปฏิบัติของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วันที่สัมภาษณ์.....ผู้สัมภาษณ์.....

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย, นาง, นางสาว).....อายุ.....ปี
อยู่บ้านเลขที่หมู่ที่ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1.2 ฐานะในครอบครัว

- ☐ หัวหน้าครอบครัว
- ☐ ภรรยา
- ☐ บุตร
- ☐ ผู้อาศัย
- ☐ ญาติ

1.3 อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาแล้ว.....ปี

1.4 การศึกษาสูงสุด

- ☐ ประถมชั้น.....
- ☐ มัธยมชั้น.....
- ☐ อุดมศึกษาระดับ.....

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1 จำนวนผู้อาศัยอยู่ในครอบครัว..... คน
ชาย.....คน หญิง.....คน

2.2 สถานภาพในชุมชน

☐ ผู้นำ (ระบุ).....

☐ สมาชิก (ระบุ).....

☐ กรรมการ (ระบุ).....

2.3 อาชีพครอบครัว

☐ ทำนา จำนวน.....ไร่

☐ ทำสวน จำนวน.....ไร่

☐ ค้าขาย (ระบุ).....
รายได้..... บาท / เดือน

☐ แปรรูปการเกษตร (ระบุ).....
รายได้..... บาท / เดือน

☐ รับจ้าง (ระบุ).....
รายได้..... บาท / เดือน

- ☐ รับราชการ (ระบุ).....
รายได้..... บาท / เดือน
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
รายได้..... บาท / เดือน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

1. ราคา.....บาท
2. ราคา.....บาท
3. ราคา.....บาท

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

- บ้าน.....
- ที่ดิน.....
- ยานพาหนะ.....

3. ข้อมูลด้านการเมือง

3.1 เคยไปเลือกตั้ง

- ☐ ส.ส.
- ☐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ☐ ยานพาหนะ

3.2 เมื่อเกิดข้อพิพาทกันไปแจ้งใคร

- ☐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ☐ ตำรวจ

3.3 เคยไปร้องเรียนกับทางราชการเรื่องใด

- ☐ การประกอบอาชีพ
- ☐ การถูกเอาเปรียบ

4. ข้อมูลด้านสาธารณสุข

4.1 เมื่อเจ็บป่วยไปรักษาที่ใด

- ☐ ซื้อยามากินเอง
- ☐ ไปอนามัย
- ☐ ไปโรงพยาบาล

4.2 มีโรคประจำตัว (ระบุ).....

4.3 น้ำกิน – น้ำใช้ ได้จากที่ใด

- ☐ น้ำประปา
- ☐ น้ำบาดาล
- ☐ น้ำฝน
- ☐ น้ำคลอง

5. ข้อมูลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5.1 การดูแลรักษาความสะอาดของบ้านเรือนอย่างไร

.....

.....

.....

5.2 การดูแลรักษาแหล่งน้ำของหมู่บ้านมีการทำอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.3 การใช้ยากำจัดศัตรูพืชในนา และสวนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5.4 การดูแลพืชพรรณไม้ในหมู่บ้าน ทำกันอย่างไร

.....

.....

.....

5.5 การที่ชุมชนได้รับรางวัลตำบลสีเขียวดีเด่น เพราะมีปัจจัยอะไรเป็นสำคัญบ้าง

.....

.....

.....

5.6 การที่เป็นหลักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีใครบ้าง

.....

.....

.....

5.7 ท่านได้ร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.8 การดูแลที่ดินในการเพาะปลูก

.....

.....

.....

5.9 การดูแลรักษาพืชที่ปลูกเป็นอาชีพ มีวิธีดูแลอย่างไร

.....

.....

.....

5.10 โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ท่านมีส่วนร่วมมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.11 สิ่งที่ท่านและครอบครัวกำลังประสบปัญหา มีเรื่องอะไรบ้าง และแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

5.12 สภาพปัญหาของชุมชนมีปัญหอะไรบ้าง และมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้นำชุมชนเป็นทางการ 10 คน
2. ผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ 2 คน

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	วรสิทธิ์ รัตนสิทธิโรจน์
วันเดือนปีเกิด	1 ธันวาคม 2494
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
ที่อยู่ปัจจุบัน	33 หมู่ 6 หมู่บ้านเจ้าพระยา แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รองหัวหน้าฝ่ายกิจกรรม โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	ปกศ. สูง จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2520	กศบ. จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2547	กศม. จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ